



## HYCARE-CONCEPT NU OOK VAN START IN DE LEGSECTOR

# “Het gaat vaak om kleine dingen, die weinig inspanning vragen”

Gezondere dieren, minder antibiotica, hogere productie en gelukkiger veehouders. Dat zijn kort gezegd de doelen van HyCare. Het concept van MS Schippers heeft zich in diverse diersectoren al bewezen. Zo'n drie maanden geleden maakte Hycare haar opwachting in de legpluimveehouderij. “Het is nog te vroeg om te zeggen dat het een succes is. Maar de onderdelen waar het concept uit bestaat hebben zich individueel al ruimschoots bewezen. Samen vormen ze helemaal een sterk geheel”, vertelt HyCare-coach Stefan Verhoeven enthousiast.

Tekst: Gerben Hofman • Beeld: MS Schippers

Inmiddels zijn er drie legpluimveehouders die volgens de HyCare-methode werken. Op korte termijn komen er nog twee bij. In de varkenshouderij, melkveehouderij en bij vleeskuikens heeft Hycare bewezen effectief te zijn. Belangrijke pijlers onder Hycare zijn een optimale hygiëne en gezonde dieren. “Als het gaat om hygiëne, denk dan aan goede biosecurity en voorkomen van kruisbesmetting. Zeker in de legsector, met lang levende dieren en regelmatig meer leeftijden op hetzelfde bedrijf, is dat laatste belangrijk. Met HyCare zetten we de puntjes op de i. Belangrijk is bijvoorbeeld dat elke stal zijn eigen kleding, schoeisel

en gereedschap heeft. Met kleuren wordt dit aangegeven, zodat je je niet snel kunt vergissen. Het zijn maatregelen die weinig kosten, maar veel kunnen opleveren qua werkgemak en werkgeluk”, vertelt Verhoeven, die als HyCare-coach pluimveehouders begeleidt.

### DIEREN ONDERSTEUNEN

Hoogproductieve dieren kunnen vaak extra ondersteuning gebruiken. Binnen HyCare gebeurt dit via het drinkwater. Allereerst door te zorgen dat het drinkwater van optimale kwaliteit is. Waar nodig worden andere zuren, vitamines of mineralen toegediend om de

gezondheid te ondersteunen. “Zo werken pluimveehouders aan sterkere dieren, met minder uitval en minder slijtage. De tendens is hennen langer te houden, dus een langdurig gezonde hen is nog belangrijker geworden. Tot zeventig weken is het makkelijker een hen gezond te houden dan tot negentig weken”, aldus Verhoeven. “Met HyCare kun je ze net een stapje verder helpen.”

### VAST BEDRAG PER HEN PER MAAND

Legpluimveehouders betalen voor deelname aan het HyCare-concept 2,7 cent per hen per maand. Hier krijgt de pluimveehouder veel voor terug. Denk aan schoon drinkwater, de

drinkwateradditieven, inclusief geschikte pompen, en begeleiding door een HyCare-coach zijn zaken die bij deze prijs inbegrepen zijn. En uiteindelijk blijft er onderaan de streep meer over. “We hebben gekozen voor één tarief. Daarbij gaan we wel uit van een bepaald basisoniveau. Maar de gemiddelde pluimveehouder voldoet daar wel aan, het kan zijn dat er buiten dit tarief nog zaken vooraf aangeschaft moeten worden, zoals bedrijfskleding”, aldus Verhoeven. In een O-meting bepalen pluimveehouder en HyCare-coach gezamenlijk wat er gebeuren moet. “We kijken waar de pluimveehouder naartoe wil en wat daarvoor nodig is.”

### SAMEN EEN STERK GEHEEL

Verhoeven heeft, net als de deelnemende pluimveehouders, veel vertrouwen in het HyCare-concept in de legsector. “HyCare heeft zich in andere diersectoren al ruimschoots bewezen. Bij legpluimvee hebben de onderdelen waar HyCare uit bestaat zich al individueel bewezen. Legpluimveehouders zien een plus op de eerste soort eieren, minder uitval en minder slechte dieren op het eind. Met de coaching erbij bieden we een sterk geheel. Deelnemende pluimveehouders zijn vol enthousiasme bezig. Het ziet er allemaal goed uit. Over een week of veertig kunnen we echt zeggen wat het opbrengt.”

In deze editie focus op  
**Stalinrichting**



# VOOR- WOORD

## VERANDERING

Bij het maken van deze *Pluimveekrant* viel mijn oog op mijn voorwoord van het vorige nummer, van september jongstleden. Daarin kwam aan de orde dat we nog lang niet van de vogelgriep af zijn. Dit is nog steeds onveranderd. De weg naar vaccinatie is nog lang. Biosecurity is het enige wapen in de strijd tegen de vogelgriep op bedrijfsniveau. Daar besteden we in deze *Pluimveekrant* dan ook aandacht aan. Met tips van GD-dierenarts Willem Dekkers. Daarnaast uw aandacht voor de *PluimveePodcast*. Daarin komt Joan Rooijackers van Agro Pest Control aan het woord. Want ongediertebestrijding is één van de belangrijkste maatregelen als het gaat om bioveiligheid. Een podcast vol eye-openers. Zo vertelt Joan bijvoorbeeld dat insecten een nog groter risico zijn voor ziekteoverdracht dan ratten en muizen. Hij vertelt ook hoe hij zonder bestrijdingsmiddelen een pluimveebedrijf kan wapenen tegen ongedierte. Goede preventie wint het ook hier van bestrijden.

Op het moment dat ik dit voorwoord schrijf, kunnen elk moment de nieuwe kabinetsplannen voor de stikstofaanpak bekend worden gemaakt. Weér een spannende dag, ook voor pluimveehouders, hoewel veel informatie al voortijdig gelekt is. Wij weten dat de pluimveehouderij maar relatief weinig stikstof uitstoot en dat stikstofwinst in een andere hoek moet worden gevonden. Daar lijken beleidsbepalers echter weinig rekening mee te houden.

Ondanks alle zorgen gaan we als sector gewoon door. Met ondernemen én met vakmanschap. Want dat laatste blijft essentieel. De maatschappij stelt steeds strengere eisen aan het houden van pluimvee en dus aan de pluimveehouder als vakman. Dit terwijl arbeid schaars wordt en duur. Als pluimveehouder is het belangrijk om het beschikbare vakmanschap zo effectief mogelijk in te zetten. In deze *Pluimveekrant* hopen we u te helpen als ondernemer en als vakman. Met vak kennis, nieuwe ontwikkelingen en enthousiasme. Want ook deze *Pluimveekrant* laat zien dat dit er wel degelijk nog steeds is. Ook dat zal voorlopig niet veranderen!



**Gerben Hofman**  
Hoofdredacteur  
*Pluimveekrant*



### VERGUNNING VAAK GROOTSTE STRUIKELBLOK

## “Nog veel overdekte uitlopen te gaan”

**Voor veel vleeskuikenhouders is Beter Leven 1 Ster een geschenk uit de hemel. Het betekent vaak langjarige zekerheid, weinig risico's en een relatief makkelijke manier van vleeskuikens houden. Geen wonder dat veel kuikenhouders graag de overstap willen wagen. Struikelblok is echter vooral de overdekte uitloop, ook wel bekend als Wintergarten. En dan vooral de vergunningsverlening. Daar is de ene gemeente langzamer mee dan de andere.**

Tekst: **Gerben Hofman** • Beeld: **Beek Agri**

“Sinds de grote supermarkten begin vorig jaar bekendmaakten over te willen stappen naar uitsluitend Beter Leven 1 Ster, hebben wij minstens veertig stallen aangepast. Maar de grote hoos moet nog komen”, vertelt verkoopadviseur Tonny Cattier van Beek Agri. Het bedrijf uit Wekerom had al ruime ervaring met overdekte uitlopen voor 1 Ster Beter Leven leghennen. Kennis van de regels was intern aanwezig en het bedrijf had een eigen prefab-systeem ontwikkeld om zo snel mogelijk een overdekte uitloop te kunnen neerzetten. Het afgelopen jaar heeft het Wekeromse bedrijf al zo'n veertig stallen voorzien van een overdekte uitloop. “Maar de grootste hoos moet nog komen”, verwacht Cattier. “Grootste struikelblok is de vergunningsverlening. Vaak zit het hem vast op vergroting of verplaatsing van het bouwblok of goedkeuring van

de brandweer. Veel pluimveehouders hebben er last van dat dit lang duurt. Er liggen heel veel aanvragen op gemeentehuizen. Als voor alle uitlopen die nu nog op een vergunning wachten groen licht was gegeven, zou er ook niet voldoende capaciteit zijn geweest om ze allemaal in korte tijd te bouwen.” Veel vleeskuikenhouders zijn al over op Beter Leven 1 Ster, terwijl er nog geen uitloop is. Hier geldt een overgangperiode van twee jaar voor. Volgens Cattier loopt voor de eerste vleeskuikenhouders deze overgangperiode volgend jaar zomer af. “Ik betwijfel of het iedereen wel gaat lukken om voor die tijd de uitloop voor elkaar te hebben”, vertelt hij. “Daarentegen is het soms ook opvallend hoe snel de vergunning in sommige gemeentes wel gegeven kan worden. Sommigen zijn zo rond, het is niet allemaal kommer en kwel”, geeft

de verkoopadviseur aan. Beek verzorgt ook inpandige Wintergartens. Daarbij gaat er een zijwand uit de stal en wordt binnen de bestaande ruimte een Wintergarten gemaakt. Op dit moment zijn we hier bijvoorbeeld mee bezig bij een bedrijf in de Flevopolder, dat overschakelt van kalkoenen naar Beter Leven 1 Ster vleeskuikens. Iets dat we veel zien de laatste tijd overigens. Bij een inpandige oplossing speelt het probleem van vergunningsverlening meestal niet. “Maar het nadeel is dat je tot 33 procent oppervlakte inlevert. Per tien meter stalbreedte mag je tot

### Kenmerken overdekte uitloop

Dit verstaat de Dierenbescherming onder een overdekte uitloop: De overdekte uitloop is een koude, overdekte scharrelruimte, die in directe verbinding staat met de stal via uitloopopeningen en waar alle dieren gemakkelijk toegang tot hebben. De overdekte uitloop beschikt o.a. over een vloestofdichte verharde vloer, is niet onderhevig aan het klimaatbeheersingssysteem in de stal, moet duidelijk licht zijn dan het stalinterieur, een buitenklimaat hebben en op zodanige wijze zijn beschermd tegen weersinvloeden dat deze ook bij slecht weer gebruikt kan worden. De overdekte uitloop wordt ook wel de wintergarten, wintertuin, koude scharrelruimte of veranda genoemd.



De zijwand moet minimaal twintig procent licht- en lichtdoorlatend zijn. Dit kan met geperforeerd damwand. Windbreekgaas is ook een mogelijkheid.



Om leklucht te voorkomen is het essentieel dat uitloopschuiven goed sluiten.

maximaal 3,3 meter Wintergarten hebben.”

### AANDACHTSPUNTEN BIJ DE BOUW

Beek-Agri neemt de bouw van een Wintergarten volledig aan. Dit geldt zowel voor een inpandige Wintergarten als een aanbouw. Cattier kan dan ook op alle aspecten van de bouw tips geven. “Belangrijk is dat de uitloop makkelijk schoon te maken is. Dit betekent een gladde vloer, en plafonds. Let er ook op dat de afvoer van de putjes goed is”, adviseert hij. Daarnaast moet de uitloop absoluut vogel- en muisdicht zijn. Om de zijkant dicht te maken, maar toch te voldoen aan de verplichte twintig procent licht- en lichtdoorlaatbaarheid, biedt Beek voor de zijwand geperforeerd damwandprofiel aan. Cattier is gek op dit materiaal. “Het is degelijk spul, je kunt het niet stukmaken. Het heeft een lange levensduur en je kunt het makkelijk schoon maken. Bovendien kunnen we het snel monteren. Een alternatief is windbreekgaas. “Dit moet je wel goed spannen. Dat kost al met al meer tijd dan geperforeerd damwand.” Cattier geeft aan de laatste tijd vragen te krijgen vanwege berichten in de media dat windbreekgaas vogelgriepwerend zou zijn en daarom beter materiaal zou zijn dan geperforeerd damwand. “Dat berust op een misverstand, aldus de adviseur. “Het gaat in dit geval

om testen die pluimveehouder Hans Hazenberg samen met Royal GD heeft gedaan met een speciaal doek, ook wel Multikleed genoemd. Dat is wat anders dan windbreekgaas. Helaas heeft dit Multikleed op dit moment niet de goedkeuring voor Beter Leven 1 Ster omdat het te weinig licht en licht doorlaat. Er is op dit moment wel contact met de Dierenbescherming om het Multikleed goedgekeurd te krijgen. Het is afwachten hoe dit afloopt.”

### UITLOOPSCHUIVEN MOETEN GOED SLUITEN

Cattier hamert erop bij de keuze van uitloopschuiven goed te kijken hoe goed ze isoleren. “Je zaagt tenslotte gaten in de muren die je wel weer goed moet sluiten, om leklucht in de onderdruk te voorkomen op de momenten dat de kuikens niet in de Wintergarten lopen. Wij maken onze uitloopschuiven daarom van zestig millimeter dikke sandwichpanelen die rondom in dik rubber zitten. Bij het openen gaan ze iets van de muur af en bij het sluiten komen ze weer terug tegen de muur aan. Zo zorgen we voor een maximale luchtdichtheid.”

### EISEN VAN DE VERZEKERAAR VERSCHILLEN

Veel verzekeringsmaatschappijen eisen gebruik van materialen van brandklasse A bij de aanleg van



### Nog veel vragen over ammoniakemissie Beter Leven 1 Ster

Moeten we in de overdekte uitloop met emissiereducerende technieken voor ammoniak werken? Daar zijn momenteel vraagtekens over. Maar die zijn er rondom Beter Leven 1 Ster in combinatie met ammoniakemissie sowieso. Volgens onderzoeker Hilko Ellen van Wageningen Livestock Research is het per definitie onduidelijk wat de invloed is van Beter Leven 1 Ster op ammoniakemissie. “Je zou verwachten dat minder dieren per vierkante meter resulteert in minder ammoniakuitstoot per stal. Maar ondanks dat het aantal dieren halveert, neemt de emissie op stalniveau niet af. Dat hebben we in het verleden ook gezien. In 1995 is er onderzoek gedaan naar het verschil in ammoniakemissie als je minder dieren per vierkante meter opzet. Het bleek dat de emissie uit de stalruimte hetzelfde bleef. Om minder ammoniakemissie te krijgen, moet je blijkbaar het stikstofaanbod per vierkante meter onder een bepaald niveau krijgen. Maar wat dat niveau is, dat weten we niet.”

De onderzoeker noemt nog een factor die invloed heeft op ammoniakuitstoot. “De huidige emissiefactor is gebaseerd op metingen van voor 2010. Toen waren de condities anders. Daarna is immers via de welzijnsregeling meer nadruk gelegd op voetzoolscores. Dat betekende meer aandacht voor strooiselkwaliteit. Er werd meer droog en rul strooisel gebruikt. Dit geeft automatisch minder ammoniakemissie, waarschijnlijk zelfs meer. Tussen drogestofgehalten van vijftig en tachtig procent neemt de emissie toe bleek uit onderzoek. Boven de tachtig procent neemt het weer af. Bij Beter Leven 1 Ster-kuikens is het strooiselkwaliteit. Dit heeft waarschijnlijk ook invloed op de ammoniakemissie.” Volgens Ellen is er nog te weinig informatie over het verband tussen Beter Leven 1 Ster en emissies. “Er is veel discussie over, maar we weten het nog niet.”

een Wintergarten bij toepassing plafond/dak. Dit omdat de stallen ook vaak zo zijn uitgevoerd. Met name in de oostelijke en noordelijke provincies komt dit veel voor. Hierdoor wil men voorkomen dat de Wintergarten ervoor zorgt dat een brand van de ene stal makkelijk kan overslaan naar een naastgelegen stal. “Gebruik je golfplaten, dan kun je dit doen in combinatie met glaswol en een aluminium plafond. Heb je sandwichpanelen op de pluimveestal, dan kun je die ook in combinatie met steenwolpanelen voor de Wintergarten gebruiken”, vertelt Cattier. Op pluimveebedrijven waarvan de uitloop niet hoeft te voldoen aan Brandklasse A, kan voor de Wintergarten gekozen worden voor volledig lichtdoorlatende platen. Dit is goedkoper, maar het nadeel is dat het warmer kan worden. Door gebruik te maken van speciale Heat Guard-lichtplaten kan dit probleem grotendeels verholpen worden. Deze platen bevatten aluminium waardoor het zonlicht weerkaatst wordt. De platen zijn dubbel geïsoleerd, waardoor condensvorming wordt voorkomen. “Dat is ook belangrijk, want het moet niet gaan druppelen in de uitloop”, besluit Cattier. •

## INHOUDSOPGAVE

### Thema: Stalrichting

**P.2** • Overdekte uitlopen

**P.4** • Reportage Pluimveebedrijf van Binsbergen

**P.18** • Automatische drinkers in de wintergarten

### Beurs

**P.6** • Eurotier

### Onderwijs & Onderzoek

**P.11-14** • Aeres Hogeschool

### Vogelgriep

**P.15** • Biosecurity

### Ondernemen

**P.16** • Pluimveehouder Eva Vos

### De Boeren Blik Vooruit

**P.20** • Boeren om diversiteit te beschermen

### BIG Challenge

**P.22** • “Een cadeau voor je leven”

### Podcast

**P.23** • Pluimveepodcast Plaagdierbeheersing



BRIDOLAY SYSTEEM OP DE BEUN MET GECOMBINEERD DROOGVOER EN SOLIQ

# “Wij denken na over volièresysteem”

Het is een vrij bijzondere combinatie in Nederland, een Bridolay systeem op de beun, maar bij leghennenhouder Adriaan van Binsbergen op Tholen werkt het prima. “Wij hebben drie stallen en alle drie zo veel mogelijk geoptimaliseerd inmiddels, maar de stal met de Roxell inrichting met Bridolay™ systeem en een combi van droogvoer met Soliq scoort het beste.” Laatste ronde met Dekalb hennen leverde 480 eieren per opgehokte hen op 97 weken.

Tekst en beeld: Dick van Doorn

Adriaan van Binsbergen is een relatief jonge leghennenhouder die sinds 2014 in maatschap zit met zijn ouders Johan en Marleen. “Ik wilde altijd al, van kinds af aan, boer of fruitteiler worden.” Van Binsbergen junior deed de fruitteeltopleiding in het Zeeuwse Goes. De reden daarvan is dat familie Van Binsbergen, naast de 25.000 Dekalb leghennen, ook nog acht hectare voornamelijk Elstar appels heeft en twee hectare Conference peren. Van Binsbergen: “Door deze combinatie van twee takken reddden

wij het om als gezin financieel rond te komen. Het blijft natuurlijk wel altijd afwachten wat de prijzen gaan doen, zowel van de eieren als van het fruit.” De familie had voorheen Isa Brown, Bovans en Lohmann Brown hennen, maar momenteel zit het vierde koppel Dekalb hennen van broederij Het Anker uit Ochten in de stallen.

#### BRIDOLAY OP DE BEUN

Tot het huidige koppel dat momenteel zit leverde familie Van Binsbergen hun eieren als tafeleieren aan Duitsland.

Omdat Duitsland sinds 1 januari 2022 de OKT (Ohne Kükentöten) wetgeving heeft doorgevoerd gaan de eieren sinds die tijd naar de eiverwerkende industrie via Interovo Egg Group in Ochten. De familie verkoopt een deel van haar eieren, zo'n vijf procent, via een eierautomaat aan de weg waardoor uniformiteit en eischealkwaliteit belangrijk blijven. Doordat ze aan Interovo Egg Group leveren is eigewicht nu ook heel belangrijk geworden. Bijzonder is dat de familie in alle stallen nog hennen

op de beun heeft. In twee van de drie stallen, waarvan één een 2-etagestal, zit een Farmer Automatic systeem met sleepketting op de beun. In de derde stal zit een Bridolay systeem van Roxell waarmee gecombineerd droogvoer en Soliq, een vloeibaar voeder, gevoerd wordt.

Reden dat ze het luxe Bridolay systeem op de beun hebben is volgens Van Binsbergen omdat ze proeflocatie zijn geweest van de bedrijven Agrifirm, Roxell en Bonda tussen 2012 - 2017. “Dat wij in 2012 besloten om hier aan mee te doen is omdat wij de uniformiteit van onze koppels wilden verbeteren,” aldus de leghennenhouder. “Wij dachten in eerste instantie dat de uniformiteit minder was door selectief vreten van de hennen.” De familie had met de installatie van het Bridolay systeem niet gelijk betere resultaten. Maar dit werd verholpen door het oplossen van wat technische storingen en de uitvoering in roestvrijstaal (noodzakelijk als je Soliq voert) van het systeem.

#### KINDERZIKTES SYSTEEM

Dat ze technische storingen hadden bleek achteraf te komen omdat het systeem de combinatie van droogvoer met Soliq niet goed aan kon. Van Binsbergen: “Daardoor vloog of de spiraal er uit, sloeg de thermische beveiliging eruit of ging de motor voor de voerlijn zelfs kapot.” Na een derde

motor per Roxell circuit te hebben geplaatst was het probleem opgelost. Verder moest door corrosie het hele systeem geüpgraded worden naar roestvrijstaal. Sinds mei 2019 draait het Bridolay systeem met gecombineerd droogvoer en Soliq naar tevredenheid volgens Van Binsbergen. De andere twee stallen behielden hun Farmer Automatic systeem met sleepketting. Van Binsbergen: “Wel introduceerden we andere voertijden met blokvoeding en ook zorgden dat de voerlijn goed leeg is voor de volgende voeding komt. Zodoende kunnen alle hennen vers voer pakken, ongeveer op het moment dat het ei gelegd is, waarmee je de uniformiteit verbetert. Want dan krijgen de hennen alle noodzakelijke voedingsstoffen binnen. In de kleinere delen van het voer zitten namelijk belangrijke nutriënten voor de dieren.”

#### ‘EEN PLUS MET SOLIQ’

Ondanks dat de twee andere stallen ook geüpgraded zijn, levert de stal met het Bridolay systeem met gecombineerd droogvoer en Soliq volgens de Zeeuwse leghennenhouder toch nog iets betere technische resultaten. “En ieder plusje is natuurlijk meegenomen in deze tijden met hoge voerprijzen,” aldus Van Binsbergen. “Niet alleen de hennen zijn uniformer in deze stal, ook de eieren zelf. Verder wordt er met Soliq minder vermorst. Wellicht is de uitval hierdoor ook lager dan voorheen. Verder werkt zurig voer anti-bacterieel en is goed voor de darmflora. In de zomer vreten ze beter door, omdat Soliq een vochtig voeder is. Het is natuurlijk wel zo dat wij sinds 1 januari aan de eiverwerkende industrie leveren, maar wij verkopen ook nog zo'n vijf procent via huisverkoop, dus moeten onze eieren er goed uit zien met een goede schaalkwaliteit ook. Verder leveren wij inmiddels ook al aan de Attent supermarkt hier in het Zeeuwse Poortvliet en aan een aantal boerderijwinkels in de regio.” Verder heeft de familie sinds mei dit jaar ook een pakstationerkenning aangevraagd en gaat dus mogelijk op termijn meer supermarkten beleveren.

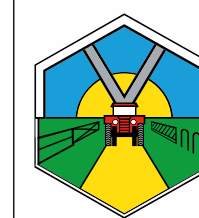
Of de focus nu uiteindelijk op het aantal kilogrammen eieren komt te liggen of op schaal- en eierkwaliteit, de technische resultaten die de familie met de Dekalb leghennen behaalt, is ronduit top te noemen. Van Binsbergen: “De laatste drie rondes hadden we Dekalb hennen op de rvs-spiraal. Wij hebben deze drie rondes technisch strak gedraaid met alle drie de stallen. Met Soliq, onder meer door minder vermorsing, vreten ze gemiddeld vijf gram per dag minder. Waarbij het voerpakket voor de Soliq-stal ook nog een € 0,70 per honderd kilogram goedkoper is.” De laatste ronde met Dekalb hennen leverde maar liefst 480 eieren per opgehokte hen op, op 97 weken leeftijd. Op die leeftijd was het legpercentage nog maar liefst 83 procent. Van Binsbergen: “Ze hebben 59 weken boven de 90 procent legpercentage gezeten, echt heel goed dus. En de uitval was ook nog eens extreem laag met slechts 6,2 procent. De voerconversie was gemiddeld 2,14.”

#### OOK BRIDOLAY IN ANDERE STALLEN?

Of Van Binsbergen ook in de andere stallen het Bridolay systeem met gecombineerd droogvoer en Soliq gaat introduceren is nog niet zeker. Van Binsbergen: “Dat doen wij sowieso alleen als wij de beun in de stal zouden vervangen door een volièresysteem. Dan is het installeren van een dergelijk, nogal vrij duur systeem, wellicht rendabel. Het huidige Farmer Automatic systeem op de beun is inmiddels al wel zo'n achttien jaar oud, dus we denken al wel over een nieuw systeem na.” Echter, er is nu net weer een nieuw koppel hennen opgezet, dus focust de leghennenhouder zich naar eigen zeggen eerst even liever op deze ronde. De familie volgt uiteraard de ontwikkelingen rondom het stikstofgebeuren. Van Binsbergen: “Wij hopen dat wij wel kunnen blijven produceren als pluimveehouders op termijn. Als de overheid een stikstofreductie wil, dan moeten ze er ook voor zorgen dat er goede en innovatieve technieken komen om die stikstof te kunnen reduceren.”



Sinds mei 2019 draait het Bridolay systeem met gecombineerd droogvoer en Soliq naar volle tevredenheid volgens Van Binsbergen. De andere twee stallen behielden hun Farmer Automatic systeem met sleepketting.



NIJBORG AGRI



LANDMECO

DEALER

Nu wordt voeren pas echt leuk!

- ◆ Vleeskuiken voerpan 330°
- ◆ Easy-clean
- ◆ Kick-off voeren (gepatenteerd)
- ◆ Direct vulsysteem (optioneel)

Waarborg in kwaliteit

De Hooge Hoek 24 +31 (0)318 57 29 23  
3927 GG Renswoude info@nijborgagri.nl

www.landmecho.nl

PLUIMVEEHIGHLIGHTS OP EUROTIER

# Focus op vogelgriep, gemak, energie en dierwelzijn

Eurotier 2022 kende geen grote hal voor uitsluitend de pluimvee sector. Toch was er ook voor de pluimveehouder genoeg te zien en te beleven. We maken een rondje langs stands die de pluimveehouder iets te bieden hebben op de beurs die van 14 tot en met 18 november in Hannover plaatsvond.

Tekst en beeld: Gerben Hofman

## ZIEKTEVERWEKKERS AANPAKKEN MET UV-LICHT

TPI Polytechniek presenteerde haar inlaatkoker met UV-licht. De UV-straling reinigt de binnenkomende lucht van bacteriën en virussen. Een principe dat al in kantoren en fabrieken wordt gebruikt en ook in de pluimveehouderij van waarde kan zijn. Door het UV-licht wordt het DNA en het RNA van ziekteverwekkers uitgeschakeld, waardoor de ziekteverwekkers zich niet meer kunnen vermenigvuldigen. De binnenkant van de koker is afgezet met aluminiumfolie. Het principe bevindt zich nog in de conceptfase, maar TPI verwacht dat het in de toekomst voor de pluimveehouderij van grote waarde kan zijn.



## OHNE KÜKENTOTEN ACTUEEL ITEM

In de legpluimveehouderij was Ohne Kükentoten (OKT) tijdens de beurs een actueel thema. Op de stand van respeggt.com ging het veel over de wetsaanscherping die de Duitse regering heeft afgekondigd en waarbij embryo's na dag zes niet meer mogen worden gedood.

De huidige technieken voor geslachtsbepaling in het ei worden ingezet tussen dag negen en veertien. Eerder kan het geslacht niet worden bepaald. De aanpassing is volgens deskundigen nodig omdat niet kan worden uitgesloten dat een kuiken in het ei op dag zeven pijn voelt. De Universiteit van München doet hier nu onderzoek naar.

## MAKKELIJK TE VERVOEREN VENTILATIEKOKER

Scan-Air toonde haar oplossingen op het gebied van ventilatie, daglicht en uitloopssystemen. Een handig nieuwigheidje van Scan-Air is de Compact Chimney, een ventilatiekoker die in de vorm van een plaat makkelijk te transporteren is. Voor montage wordt er een koker van gemaakt. Een metalen verbindingstuk houdt beide uiteinden aan elkaar.



## WTW'S GAAN ALS WARME BROODJES

Multiheat, actief op het gebied van verwarmen en ventileren liet in Hannover haar compacte warmteterugwinningsinstallatie (WTW) zien. Volgens de standhouder gaan de WTW's door de hoge energieprijzen als warme broodjes over de

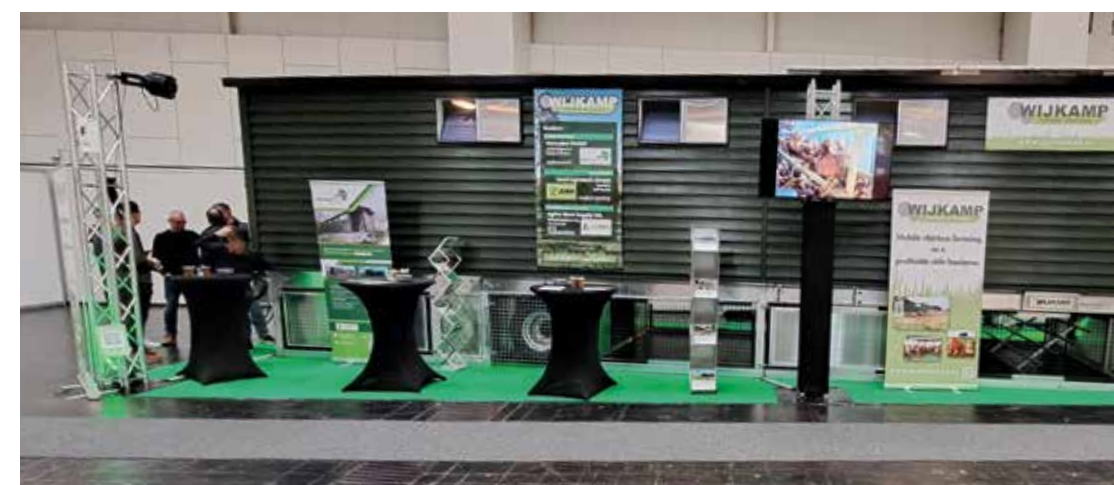
toonbank. De makkelijk schoon te maken WTW van Multiheat is nu zo'n drie jaar op de markt. De fabrikant verbeterde de wisselaar met een nieuwe regelaar. Deze regelaar is speciaal voor pluimveehouders die de wisselaar niet op de klimaatcomputer kunnen aansluiten.

## MOBIELE KIPPENVERBLIJVEN MET ALLES EROP EN ERAAN

Veel aandacht op de Eurotier voor mobiele kippenverblijven, zoals deze van de Nederlandse fabrikant Wijkamp. De producent levert verblijven in verschillende groottes, van vijftig tot 1.050 kippen. De kippenverblijven kunnen met de tractor worden verzet. Hierbij wordt het verblijf hydraulisch opgelift ten opzichte van de as.



Binnen bevindt zich een complete pluimvee-inventaris. De mestband kan worden leeggedraaid op de hydrauliek van de tractor. Dankzij zonnepanelen en een accu is aansluiting op elektriciteit niet nodig. De mobiele verblijven zijn vooral interessant voor mensen die kleinschalig leghennen willen houden voor de huisverkoop van eieren.



<p>Beek Agri BV levert en produceert producten voor de pluimveemarkt. Dit o.a. voor het realiseren van Beter Leven concepten.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>&gt; Geïsoleerde uitlooplukken</li> <li>&gt; Verduisterbare dakvensters</li> <li>&gt; Complete wintergartens</li> <li>&gt; Pluimvee concepten BLK</li> <li>&gt; Chore-Time dealer en installateur in NLD</li> </ul> <p>www.beekagri.nl T +31 (0)318 701 047</p>	<p>Beek Deuren is sinds 2009 producent en leverancier van agrarische en industriële deuren voor zowel de zakelijke als particuliere markt.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>&gt; Schuifdeuren</li> <li>&gt; Loopdeuren</li> <li>&gt; Puikozijnen</li> <li>&gt; Koelrooster</li> <li>&gt; Maatwerk en specials</li> </ul> <p>www.beekdeuren.nl T +31 (0)318 701 047</p>	<p>Beek Montage BV monteert sinds 2008 dak- en wandbeplating en is daarbij sterk in totaalprojecten bij zowel nieuwbouw als renovatie.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>&gt; Dak- en wandbeplating</li> <li>&gt; Nieuwbouw en renovatie</li> <li>&gt; Asbestsanering</li> <li>&gt; Totaalprojecten</li> <li>&gt; Schade en onderhoud</li> </ul> <p>www.beekmontage.nl T +31 (0)318 701 047</p>	<p>Beekamp BV levert warmtewisselaars en klimaatoplossingen voor de agrarische markt. Wij streven naar het beste klimaat voor mens en dier.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>&gt; Airhouse warmtewisselaars</li> <li>&gt; Coolbox kadaverkoelingen</li> <li>&gt; Filterunits</li> <li>&gt; Klimaatoplossingen</li> </ul> <p>100% MADE IN HOLLAND</p> <p>www.beekamp.nl T +31 (0)318 762 704</p>
--	--	--	---

Bedrijfs-ontwikkeling  
 Juridisch advies  
 Mest en mineralen  
 Ondernemers-coaching  
 Productie-rechten

## Een duurzaam perspectief voor de boer en teler van morgen

www.exlan.nl | T 088 488 29 29



**DRS. GERWIN BOUWHUIS**  
Pluimveedierenarts bij het GvP in Emmen

## Zo licht als een veertje

**De wetenschap en de praktijk staan soms lijnrecht tegenover elkaar. Zo zien 'praktijk'-mensen in hun dagelijks werk patronen, die volgens wetenschappers vrijwel onmogelijk zijn. Zo ook bij het patroon van vogelgriepbesmettingen. Besmettingen via de lucht zouden theoretisch gezien vrijwel onmogelijk zijn, terwijl praktijkwaarnemingen er op wijzen dat het virus met de windrichting mee lijkt te waaien. Wat kunnen we leren van andere landen die ook met vogelgriep te kampen hebben?**

### VIRUSOVERDRACHT VIA AEROSOLEN?

Het is moeilijk te bewijzen dat besmettingen via de lucht wel of niet mogelijk zijn. Denk bijvoorbeeld aan het standpunt van het RIVM aan het begin van de coronacrisis. Het RIVM gaf toen aan dat het gebruik van mondkapjes niet nodig was. Het was namelijk niet aangetoond dat mondkapjes coronabesmettingen konden voorkomen. Later in de corona-epidemie bleek uit buitenlandse studies dat mondkapjes wel degelijk de overdracht van virus verminderden, waardoor het dragen van mondkapjes verplicht werd gesteld. Dit voorval lijkt op de discussie of vogelgriepvirus wel of niet via aerosolen (zwevende druppeltjes) overgebracht kan worden. Het is aannemelijk dat besmette watervogels bij het proesten aerosolen met vogelgriepvirus uitstoten. Uit onderzoek blijkt dat het uiteenwaaien van de aerosolen in de buitenlucht in combinatie met het uitdrogen van deze aerosolen leidt tot een vrij snelle afdoening van het virus. Zo berekenden Duitse onderzoekers dat een vogelgriepvirus in een aerosol slechts een afstand van veertig centimeter zou kunnen overbruggen. Deze afstand komt overeen met de onderlinge afstand van 1,5 meter die mensen ten tijde van de corona-epidemie dienden aan te houden. Op basis van deze logica lijkt een besmetting via een aerosol vanuit besmette watervogels niet aannemelijk te zijn.

### BEDRIJFS-BIOSAFETY-PAN

Diegenen die zich de laatste grote vogelgriep-epidemie (in 2003-2004) herinneren, weten nog dat de besmettingen zich met de wind mee verplaatsten. Als een besmetting via een aerosol niet logisch is, dan zou het virus zich wellicht via andere dragers kunnen verplaatsen. Volgens de klassieke literatuur wordt het virus via de luchtwegen (speeksel of aerosol) of via het maagdarmlkanaal (faeces) uitgescheiden. Omdat het risico via aerosolen vrijwel uitgesloten lijkt, richtten beleidsmakers zich dus op de overdracht via de faeces. Het virus zou namelijk via besmette auto- of tractorbanden en laarzen vanuit de berm of het veld op het voorplein van de stal kunnen komen. Minder secuur werkende pluimveehouders zouden het vervolgens naar de dieren kunnen verslepen. Ook ongedierte zou hier een bijdrage aan kunnen leveren. Het duurde dan ook niet lang of de politiek kwam met de wens om de biosafety op

### VEERFOLLIKELS BLIJKEN VEEL VOGELGRIEPVIRUS TE BEVATTEN

pluimveebedrijven aan te scherpen. En zoals u wellicht weet zit er een bedrijfs-biosafety-plan aan te komen. Je kunt je afvragen of dit biosafety-plan wel de vinger op de zere plek legt. Als je verwacht dat besmettingen vooral via de faeces van besmette vogels verlopen, dan zouden bedrijven met een hoge hygiënestatus minder vaak besmet moeten raken dan bedrijven met een lage hygiënestatus. Maar in de

praktijk blijkt dat bedrijven met een hoge hygiënestatus, zoals bedrijven met opfok-, vermeerderings- of zelfs grootouderdieren, evengoed besmet raken. Een besmetting via de inlaatventielen (met besmet regenwater vanaf het dak of rondwaaiende deeltjes) ligt dan meer voor de hand.

### BUITENLANDS ONDERZOEK GEEFT INZICHT

In het jaar 2003-2004 veroorzaakte de H5N1-variant van het vogelgriepvirus in Japan veel besmettingen. Japanse onderzoekers startten toen een project om te zien op welke manier het vogelgriepvirus werd overgedragen. Ze onderzochten het speeksel, de faeces en de veren van besmette eenden en kippen. Uit het onderzoek bleek dat het vogelgriepvirus vooral aanwezig was in het speeksel (in de acute fase van de infectie) en in de veren. De hoeveelheid virus in de faeces bleek lager te zijn dan men had verwacht. Verder onderzoek gaf aan dat vogelgriepvirus zich in de veerfollikels vermenigvuldigt, waardoor met name de pulpa (de holte in de schacht van de veer) een hoge concentratie vogelgriepvirus bevat. Bovendien is dit virus door de beschermende schacht beschermd tegen uitdroging. De onderzoekers trokken in 2008 dan ook de conclusie dat met de wind mee waaiende veertjes wellicht een groter risico waren dan insleep via besmette mest. Tegenwoordig is het afschermen van stallen met netten om vogels en veren te weren een onderdeel van het Japanse preventieplan. Onderzoek in Australië bevestigt het resultaat van de Japanse onderzoekers. In dit onderzoek bleek er in veren

meer vogelgriepvirus te zitten dan in de swabs die genomen waren uit de luchtpijp of de cloaca. In een ander (Italiaans) onderzoek werd aangetoond, dat met name de donsveren op de borst en buik van besmette watervogels een hoge concentratie vogelgriepvirus bevatten. En laten dit nou net die veertjes zijn, die ver met de wind mee kunnen waaien.

### AFWACHTEN OF AAN DE SLAG MET WINDBREEKGAAS?

Als we terugkijken op de maand oktober, dan blijkt dat gemiddeld elke twee dagen een pluimveebedrijf besmet raakt. Schattingen geven aan dat één besmetting de sector ca. € 750.000,- aan directe kosten oplevert. De indirecte kosten bedragen een veelvoud hiervan. Men hoopt nu dat een vaccin uitkomst gaat bieden. Het is echter de vraag wanneer (voldoende) vaccin voorradig is, op welke manier en waar dit zal worden ingezet en of het onder praktijkomstandigheden voldoende bescherming gaat bieden. Nog vooropgesteld dat we komende jaren met dezelfde virusvariant te maken hebben.

Deskundigen gaan er vanuit dat het nog wel meer dan een jaar kan duren voordat het vaccin toegelaten wordt. In de tussentijd lijkt het nuttig om de focus niet alleen op de insleep van besmette faeces te richten, maar ook op het buitenhouden van veertjes van besmette watervogels. De toepassing van netten blijkt in het buitenland al effect te hebben bewezen. Eén besmet veertje is dan wel licht in gewicht, maar is zwaar genoeg besmet om een infectie te kunnen veroorzaken. •

## NIEUW VACCIN HIPRA IN DE PRAKTIJK INGEZET

# Vaccineren tegen coccidiose nu ook in-ovo mogelijk

**Om vleeskuikens beter te beschermen tegen coccidiose biedt veterinair farmaceutisch bedrijf HIPRA sinds kort het in-ovo vaccin EVANOVO\*. Deze manier van vaccineren biedt volgens HIPRA veel voordelen op het gebied van gebruiksgemak en zekerheid. Het vaccin is via de dierenarts beschikbaar.**

Tekst: **Gerben Hofman** • Beeld: **HIPRA en Royal Pas Reform**

Het nieuwe in-ovo vaccin kan op dag 18 van het broedproces worden toegediend. Zo worden alle dieren tegelijkertijd met een zekere dosis gevaccineerd. Daarnaast zorgt in-ovo toediening ervoor dat het hanteren van kuikens tot een minimum wordt beperkt en de verwerkingsstijden in de broederij worden verkort. EVANOVO\* kan tegelijkertijd toegediend worden met Marek-vaccins en GUMBOHATCH\*, HIPRA'S immuuncomplex vaccin tegen Gumboro. Dit is met name een voordeel in gevallen waarbij de eieren in de stal uitkomen. Dit omdat de kuikens dan al zijn gevaccineerd bij aankomst.

### VRAAG KOMT OP GANG

"De vraag naar het vaccin komt op gang", vertelt dierenarts Pieter Kuhne van HIPRA. "In België zijn de eerste kuikens in-ovo tegen coccidiose gevaccineerd. Ook in Nederland zouden we starten, echter voor de betreffende bedrijven goede vogelgriep roet in het eten. In Polen zal het vaccin in januari voor het eerst worden toegepast."

### PREVENTIE ENIGE MIDDEL

Coccidiose is de meest voorkomende parasitaire darmaandoening bij vleeskuikens. Coccidiose vermijden is op de meeste pluimbedrijven onmogelijk. Daarom is het preventief inzetten op een

betere darmgezondheid, middels voeradditieven en het vaccineren van de kuikens tegen coccidiose, een mogelijkheid om deze infectie goed onder controle te houden. Door gebruik te maken van de huidige vaccins kunnen de dieren tijdig immuniteit opbouwen, voordat de parasieten de kans krijgen om schade te veroorzaken. Coccidiose wordt veroorzaakt door de eencellige parasiet Eimeria. De belangrijkste ziekteverwekkende Eimeria-soorten bij vleeskuikens zijn E. acervulina, E.maxima en E. tenella, evenals E. praecox, die subklinische ziekte veroorzaakt, zoals diarree, darmlesies en oöcysten productie.

### GEEN DIEREN 'GEMIST'

Bij in-ovo vaccinatie starten, in tegenstelling tot bij spray vaccinatie, alle dieren gelijktijdig met het vermeerderen van de vaccinam. Bij sprayvaccinatie wordt daarentegen een aantal dieren 'gemist'. Deze kuikens komen pas na het doorlopen van een vermeerderingscyclus (zeven dagen) in aanraking met het vaccin. Dit vergroot de kans op een probleem met necrotiserende enteritis, een schadelijke darmontsteking. Een conventionele machine kan op een vaste diepte het ei in gaat, maar het standaard-ei bestaat niet. Soms is het embryo toch iets groter dan anders, of iets anders gepositioneerd. Dan kan de naald in het embryo komen. Dan werkt in het embryo het vaccin niet, maar het heeft ook een negatief effect op het uitkomstpercentage. Onze machine vaccineert niet op een standaard-diepte, maar op maat. Bij ons stopt de binnenste naald zodra er weerstand wordt gevoeld van het embryo en wordt vervolgens iets teruggetrokken. Deze manier van vaccineren is ook ideaal bij in-ovo feeding, wat we op dit moment testen op onze locatie in Brazilië."



### 'VACCIN PAST IN VERANDERENDE MARKT'

Presentatie van het nieuwe in-ovo vaccin was onderdeel van de Coccidiosis Prevention Day op donderdag 15 september. Bij dit initiatief van HIPRA en Trouw Nutrition gingen deskundigen in op coccidiose. Paul van Boekholt, Business Manager bij Hubbard, gaf inzicht in de marktontwikkeling in Europa. Gezien de verandering in perceptie en het gedrag van de consument vragen markt en burger om nieuwe concepten, die volgens de 'Joint Animal Welfare Commitments' ontwikkeld worden. Steeds meer grote fastfoodketens en supermarkten spelen hier op in en committeren zich daaraan. Zij bieden alleen producten aan die volgens de basisprincipes van de European Chicken Commitment (ECC) zijn geproduceerd. Dit houdt in dat rassen moeten voldoen aan specifieke welzijnseisen, een lagere bezettingsdichtheid hebben en langer leven in een betere omgeving. Ook voor medicijngebruik, zoals coccidiostatica in het voer, zullen alternatieven gevonden moeten worden.

### RUW EIWIJ VERLAGEN, DARMFLOORA OPTIMALISEREN

Bert Janssen, Animal Specialist Poultry van Trouw Nutrition speelde in op het optimaliseren van de darmgezondheid en het ontstaan van dysbiose; een afname van goede bacteriën en een toename van pathogene bacteriën. Aan de hand van verschillende proeven werd aangetoond welke voordelen verlag van ruw eiwit in vleeskuikenvoer heeft en hoe door nutritionele toevoegingen, zoals organische zuren, fyto-genen en prebiotica, de darmflora geoptimaliseerd kunnen worden.

### WERKZAAMHEID COCCIDIOSTATICA BEWAREN MET VACCINATIE

Joan Moliist, Global Product Manager Poultry bij HIPRA, legde uit hoe vaccinatie de werkzaamheid van coccidiostatica kan bewaren. Op basis van onderzoeksresultaten uit diverse landen liet hij zien dat op bedrijven waar rotatieprogramma's van vaccinatie en coccidiostatica werden toegepast én waar honderd procent vaccinatie werd ingezet, een verminderde sterfte, lagere voederconversie en verbeterde groei werden geconstateerd. •



*Voor de in-ovum-vaccinatie stopt de binnenste naald zodra er weerstand wordt gevoeld van het embryo. Vervolgens wordt de naald iets teruggetrokken voor vaccinatie.*



**Benthem Gratama**  
advocaten

**MR. J.J. (JOP) VAN HEIJNINGEN**  
+31 (0)6 822 552 88  
jvanheijningen@benthemgratama.nl

## Streep door bouwvrijstelling Wet natuurbescherming

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: 'Afdeling') heeft op 2 november 2022 de Porthos-uitspraak gepubliceerd. In deze uitspraak heeft de Afdeling geoordeeld dat de bouwvrijstelling niet voldoet aan het Europese natuurbeschermingsrecht. De bouwvrijstelling mag daarom niet gebruikt worden bij bouwprojecten.

**DE BOUWVRIJSTELLING**  
De bouwvrijstelling was sinds 1 juli 2021 opgenomen in de Wet natuurbescherming (art. 2.9a Wnb en 2.5 Bnb) en hield in dat met de stikstofuitstoot bij de bouwfase van een bouwproject geen rekening hoefde te worden gehouden. De bouwvrijstelling werd door de wetgever onderbouwd met het hogere schaalniveau dat door een totaalpakket aan maatregelen zou worden bereikt. Dat totaalpakket zou ervoor zorgen dat, ondanks bouwactiviteiten werden toegestaan, de natuurgebieden geen schade zouden ondervinden.

**HET EUROPESE RECHT EN OORDEEL AFDELING**  
Het Europese recht schrijft voor dat alleen toestemming voor een project mag worden gegeven als is onderzocht of het project op een individueel beschermde natuurgebied geen negatieve invloed heeft. Een maatregelenpakket mag alleen worden gebruikt voor de toestemming als de maatregelen ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd én de voordelen daarvan vaststaan. Aan deze voorwaarden is met de bouwvrijstelling niet voldaan. Sommige maatregelen zijn niet concreet uitgewerkt en een deel van de maatregelen zijn afhankelijk van (niet vaststaande) keuzes van consumenten en bedrijven (bijvoorbeeld aannemers).

De Afdeling komt dan ook tot het oordeel dat de bouwvrijstelling in strijd is met het Europese recht. Over het hele pakket van maatregelen waarmee de bouwvrijstelling is onderbouwd, is niet met zekerheid te zeggen dat de stikstofdepositie die wordt veroorzaakt door het gebruik van de bouwvrijstelling niet van betekenis is als dit wordt gezien op schaalniveau.

**BETEKENIS VOOR DE SECTOREN**  
De bouwvrijstelling mag niet langer worden toegepast. Daarom wordt teruggegrepen naar de systematiek zoals die geldt zonder bouwvrijstelling. Voor de bouwfase van een nieuwbouwproject zal (weer) een AERIUS-berekening moeten worden gemaakt. Als uit deze (snelle) voortoets bij voorbaat al blijkt dat er geen significante negatieve gevolgen voor Natura 2000-gebieden te verwachten zijn, dan is er geen vergunning nodig. Als uit de voortoets wel negatieve gevolgen te verwachten zijn dan moet een 'passende beoordeling' worden gemaakt. In de passende beoordeling kunnen mitigerende maatregelen worden betrokken.

De uitspraak leidt niet tot een algehele bouwstop maar zeker tot een belasting in de aanvraagfase van vergunningen. De verwachting is dat kleinere initiatieven op afstand van een Natura-2000 gebied niet snel zullen stranden in de voortoets. Bij de AERIUS-berekening kan tot op het moment van schrijven van dit stuk een maximale (reken)afstand van 25 kilometer voor stikstofneerslag worden gehanteerd.

Heeft u een bouwplan en weet u niet wat de uitspraak voor uw zaak betekent? Neem dan contact op met Benthem Gratama advocaten, dan kunnen wij samen kijken welke stappen u moet ondernemen en welke onderzoeken daar bij horen. •



Bezoek aan Lanier Technical College. Van links naar rechts: Program Director Chad Faircloth, Anne-Jo Smits, Laurens van Doeveren en President of Lanier Technical College Tim McDonald.

### AMERIKANEN GEÏNTERESSEERD IN 'COOL PLUIMVEE TRANSPORT'

## Kennis uitwisselen en netwerken met de pluimveesector in Georgia

Van 27 oktober tot 3 november heeft Anne-Jo Smits als projectmanager van het Poultry Expertise Centre (PEC) een bezoek gebracht aan de staat Georgia in de VS. Zij was uitgenodigd om samen met Van Ravenhorst Transportsolutions en pluimveetransporteur Mantrans het project 'Cool Pluimvee Transport' te presenteren op de Poultry Tech Summit in Atlanta. Naast het presenteren van het project 'Cool Pluimvee Transport' had Anne-Jo het doel om het tijdens eerdere (tegen-)bezoeken opgebouwde netwerk in de Amerikaanse pluimveesector uit te breiden en samenwerkingskansen voor Nederlandse bedrijven, kennisinstellingen en overheden te ontdekken.

Tekst en beeld: Poultry Expertise Center

De staat Georgia kenmerkt zich door een relatief hoge concentratie van vleeskuiken- en ouderdierbedrijven. Pluimveeproductie is de grootste sector van Georgia.

Tijdens het verblijf in Georgia heeft Anne-Jo samen met plaatsvervangend Consul-Generaal van Nederland in Atlanta, Laurens van Doeveren, verschillende technische scholen bezocht. Deze scholen hebben programma's in tuinbouw, stadslandbouw, pluimvee, de

verwerkende industrie en/of techniek. Mogelijkheden om met Nederlandse onderwijsinstellingen samen te werken liggen er op het gebied van curriculum ontwikkeling, lesmethoden en uitwisseling van studenten. De komende tijd wordt dit door Aeres verder uitgewerkt.

Voor bedrijven liggen er kansen op het gebied van het verbeteren van biosecurity doordat de regels op het gebied van

Salmonella in Amerika worden aangescherpt. Op dit moment zijn 85-90 procent van de Amerikaanse pluimveebedrijven Salmonella-positief. Door hygiënemaatregelen op het bedrijf kan dit naar beneden gebracht worden. Verder is automatisering een groot onderwerp in de sector. De pluimveesector in Amerika is grotendeels geïntegreerd. Voor integraties is het moeilijk om aan personeel te komen en ook te behouden. Vandaar dat innovaties om te besparen op arbeid zeer welkom zijn. Op de technische scholen worden ook verschillende programma's opgezet, bijvoorbeeld summer schools, om jongeren enthousiast te maken voor de sector.

De presentatie van de geconditioneerde trailer binnen het project Cool Pluimvee Transport is goed ontvangen door de deelnemers van de tweedaagse Poultry Tech Summit. Deze trailer is



Uitleg van de eier-verzamelrobot bij Georgia Tech.

een forse verbetering van het traditionele, open pluimveetransport in Amerika.

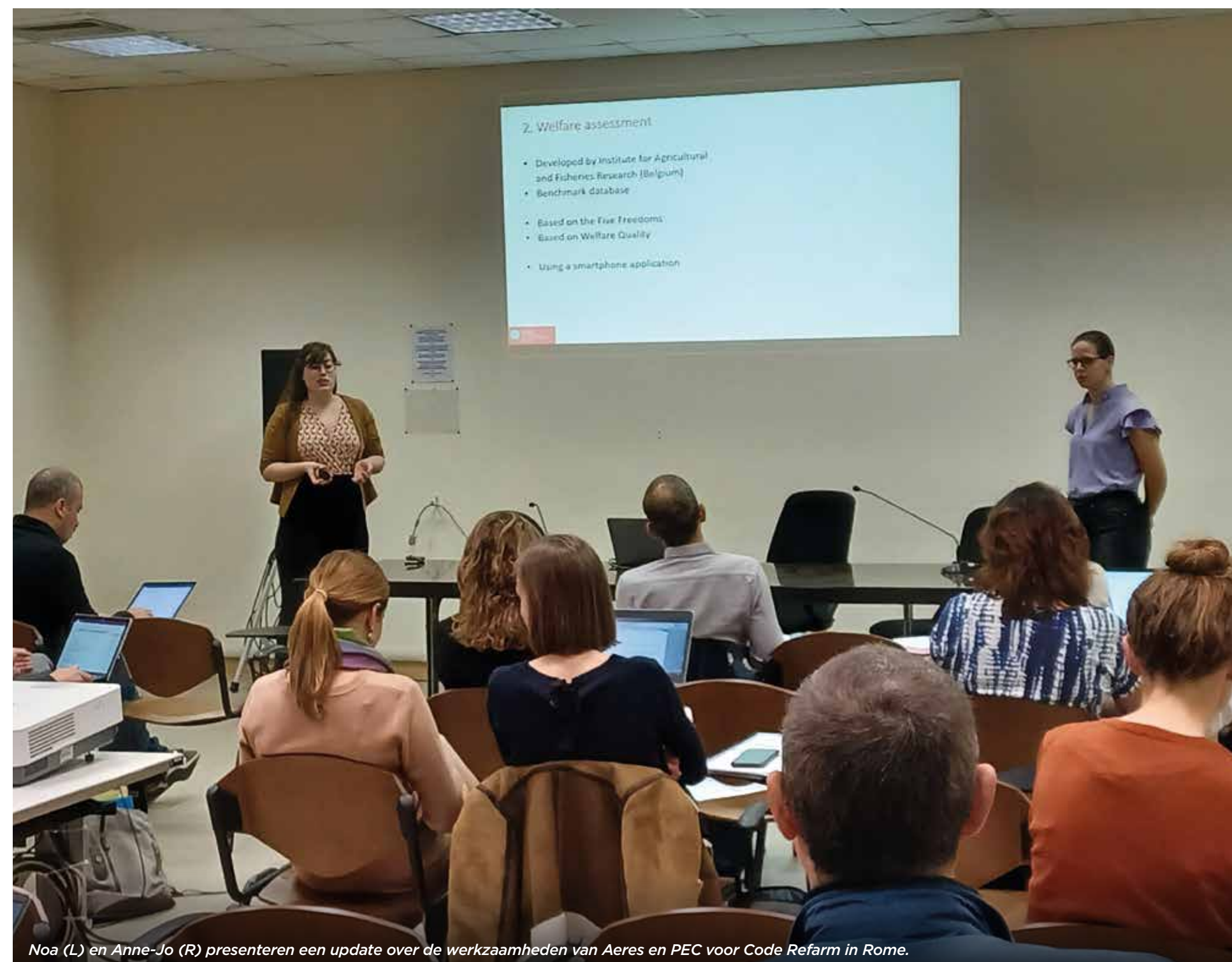
De komende tijd zal er ook verder gewerkt worden aan een mogelijke samenwerking tussen de plaatsen Gainesville en Barneveld. Beide staan bekend als 'pluimveehoofdstad van de wereld'. Een samenwerking tussen beide steden kan als vliegwielen fungeren voor verdere economisch samenwerkingen. •



Traditionele manier van pluimveetransport in de VS.



Anne-Jo Smits en Dick van Ravenhorst presenteren het 'Cool Pluimvee Transport' project op de Poultry Tech Summit.



Noa (L) en Anne-Jo (R) presenteren een update over de werkzaamheden van Aeres en PEC voor Code Refarm in Rome.

PROJECT CODE REFORM

# Verband zoeken tussen intrinsieke kwaliteit en productiesystemen voor pluimvee

Het lectoraat Duurzame Pluimveehouderij in een Circulaire Bedrijfsvoering van Aeres Hogeschool Dronten (Aeres) en het Poultry Expertise Centre (PEC) zijn actief in het internationale project 'Code: Re-farm'. Dit project wil een eerste stap zetten in het achterhalen van het verband tussen intrinsieke kwaliteit en productiesystemen voor pluimvee. Hiervoor gaat Aeres pilots uitvoeren met verschillende soorten vleeskuiken- en leghennenhoudersystemen. Dit zijn onder andere (1) intensieve, (2) extensieve en (3) dubbel doel pluimveehouderij systemen.

Tekst en beeld: Noa van Leuffen, Anne-Jo Smits, Peter van de Beek, Jasper Heerkens, Sander Lourens en Laura Star

Elk systeem zal worden beoordeeld op:

- Diergezondheids- en welzijnskenmerken,
- de opbrengst van de eieren en het vlees,
- de uiterlijke kenmerken van de eieren en het vlees en
- de inwendige kwaliteit van het vlees of de eieren op basis van voedingswaarde, hygiëne/veiligheid, algemene smaak en andere zintuigelijke kenmerken.

Voor de verzameling van diergezondheids-

en welzijnsdata maakt Aeres gebruik van de Welfare Assessment die is ontworpen door ILVO Vlaanderen.

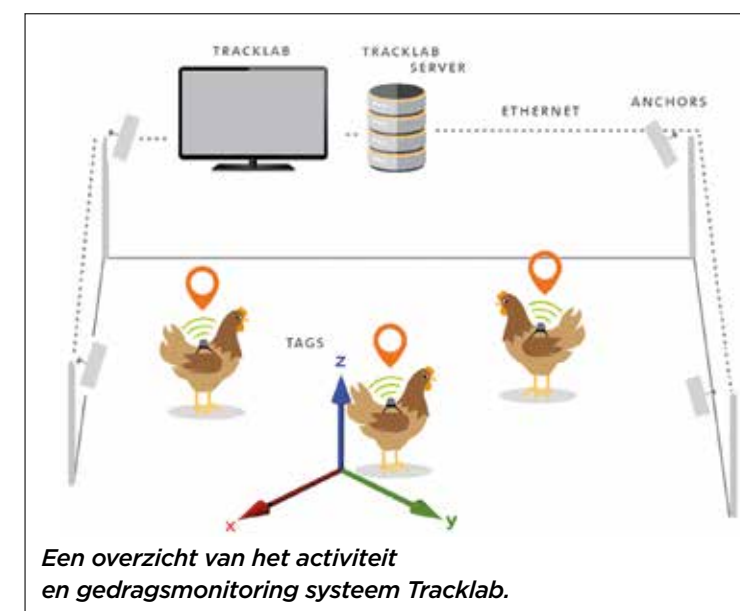
Deze manier van scoren van diergerelateerde parameters is gebaseerd op de vijf vrijheden ([dierenwelzijnsweb.nl/vijf-vrijheden](http://dierenwelzijnsweb.nl/vijf-vrijheden)) en het Welfare Quality Protocol. Door de heersende maatregelen vanwege de vogelgriepandemie, is het niet mogelijk om de Welfare Assessment door de experts van Aeres te laten uitvoeren. Gelukkig is

er een gebruiksvriendelijke app beschikbaar waarmee de pluimveehouders zelf de assessment op hun eigen bedrijf kunnen uitvoeren (Figuur 1).

Verder zal Aeres gegevens verzamelen over de bedrijfsresultaten, bijvoorbeeld over voederconversie en uitval. Ook worden eieren (leghennen), het gehele karkas (vleeskuikens), borstfilet (vleeskuikens) en poten (vleeskuikens) verzameld om de kwaliteit te beoordelen. Voor de eieren zal Aeres de uiterlijke kenmerken en de

kwaliteit van de inhoud, zoals de dikte van de eidooier, beoordelen. Diepgaandere analyses van eikenmerken worden uitbesteed aan onze internationale partners. Voor de vleeskwaliteit zal Aeres ook de uiterlijke kenmerken beoordelen. Ook zal Aeres analyses uitvoeren op de interne kwaliteit van het vlees, bijvoorbeeld door het meten van Ph waarden. Voor het vlees zullen de diepgaandere analyses tevens worden uitgevoerd door onze internationale partners.

In dit project werken wij samen met partners uit



Een overzicht van het activiteit en gedragsmonitoring systeem Tracklab.

acht verschillende landen. In november was er daarom voor dit project een bijeenkomst met alle (inter-) nationale partners in Rome. We hebben hier zelf een update gegeven over onze werkzaamheden (Figuur 2) en informatie ontvangen over de werkzaamheden van onze partners. De onderwerpen die aan bod kwamen waren bijvoorbeeld: uitleg over instrumenten die analyses op ei kwaliteit uitvoeren, het gebruik van auditieve signalen voor het meten van pluimvee welzijn en het gebruik van artificiële intelligentie om gezondheid, gedrag en welzijn te meten.

In het laatste onderwerp heeft Aeres ook een rol. Aeres heeft namelijk met het bedrijf Noldus Information Technology een samenwerking

in dit project. Samen willen we met behulp van trackers gedragsobservaties uitvoeren en aanwijzingen vinden voor diergezondheid en welzijn. Deze trackers, Figuur 3, zijn met behulp van een 'rugzak' geplaatst op de hennen. Met andere programma's van Noldus, zoals het Tracklab systeem, The Observer XT en een Mediarecorder (om de video en audio te synchroniseren) wordt de werking van deze trackers getest. Aeres heeft hierbij een actieve rol en voert onder andere gedragsobservaties uit om te kijken of de metingen van de tracker overeenkomen met humane waarnemingen van gedrag.

In de eerste pilot is er vier weken lang gekeken of deze trackers in 2D de locatie van tien bruine en tien witte



De tracker en de rugzak.



De tracker in de rugzak gemonteerd op de hen.

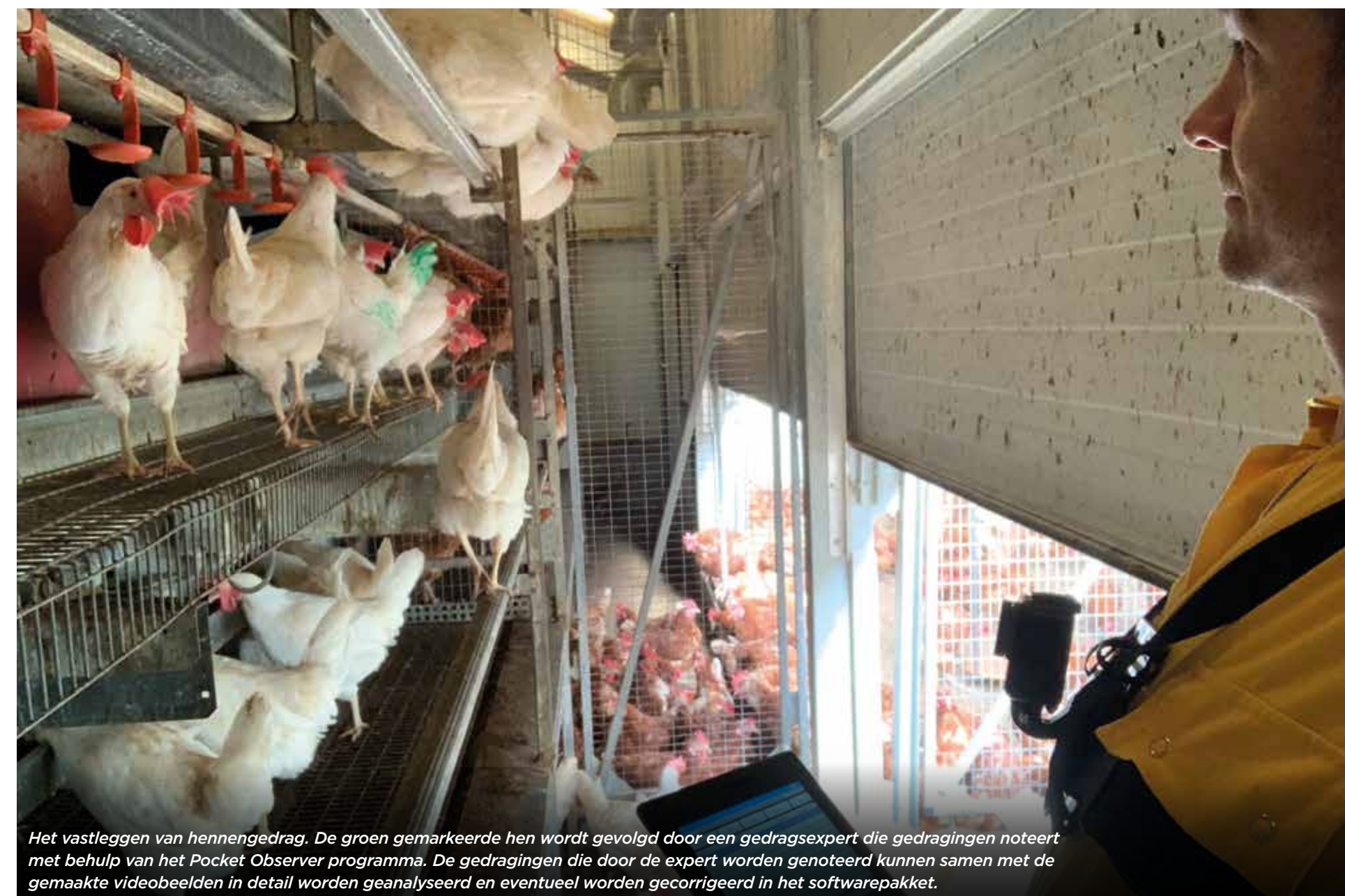
leghennen kon volgen. In deze pilot is er met behulp van de trackers inzicht gekregen in (1) de praktische haalbaarheid van dit systeem, (2) patronen in activiteit en (3) locatie voorkeuren in de stal. De data hiervan wordt nog bestudeerd, maar het is mogelijk dat de trackers bijvoorbeeld kunnen waarnemen dat de bruine hennen langer gebruik maken van de buitenverblijven en dat de witte hennen de buiten verblijven vaker (maar korter) bezoeken.

Aan de hand van de uitkomsten van deze pilot is

een tweede ronde gestart. Hiervoor zijn de rugzakken en trackers aangepast en wordt er gebruik gemaakt van de ingebouwde barometer om naast de 2D-locatie (x en y) in de stal ook nauwkeurig de hoogte (z-waarde) te kunnen meten. Hierdoor kan de exacte locatie van de hennen nog beter worden vastgesteld en kunnen onderlinge relaties tussen de hennen bijvoorbeeld beter worden weergegeven. Deze tracker heeft veel sensoren, zoals een accelerometer die alle bewegingen van de hen opneemt, en biedt veel

mogelijkheden. In de volgende rondes wordt daarom gekeken of we (met machine learning) algoritmes kunnen ontwikkelen om automatisch gedrag te herkennen. Doel is om inzicht te krijgen tussen de verschillende: (1) locaties, (2) activiteiten en (3) gedragingen en te kijken in hoeverre dit indicatoren kunnen zijn van gezondheid en welzijn. •

Wil je meer weten over dit project, kijk dan op: [www.coderefarm.eu/Projects/Coderefarm.html](http://www.coderefarm.eu/Projects/Coderefarm.html)



Het vastleggen van hennengedrag. De groen gemarkeerde hen wordt gevolgd door een gedragsexpert die gedragingen noteert met behulp van het Pocket Observer programma. De gedragingen die door de expert worden genoteerd kunnen samen met de gemaakte videobeelden in detail worden geanalyseerd en eventueel worden gecorrigeerd in het softwarepakket.



RESULTATEN TWEETAL PROEVEN TONEN HET AAN

# “Nog te veel onwetendheid over voedingswaarde van het ei”



Meer dan honderd landen hebben op 14 en 15 oktober jl. wereldwijd gevierd met als thema: “Eieren voor een beter leven”. De Wereldedagen in Barneveld gingen op 14 oktober van start met een symposium in het Pluimveemuseum met een presentatie van Anneke Ammerlaan van VisionOnFood over de waarde van het ei in deze tijd.

Anneke Ammerlaan is al meer dan twintig jaar foodtrend-analist en signaleert en onderzoekt trends in voeding. Ze maakt daarmee relevante culturele, psychologische en sociale invloeden inzichtelijk. Daarnaast doet ze breed onderzoek naar consumentengroepen en ontwikkelt verschillende segmentatietools en innovatiemodules. Dankzij haar culinaire en maatschappelijke kennis komt een concept of product nooit los te staan van de context.

grotere culinaire lading dan men denkt en het past perfect in de huidige dinertrend. Het biedt tal van bereidingsmogelijkheden en als belangrijk voedingsmiddel is het goed voor de gezondheid van jong en oud. De sector zou meer het ei als waardevol product kunnen benutten. “Mensen zijn nog te onwetend over de voedingswaarde van het ei en dat zou nog beter kunnen worden gepromoot, maar dan wel gezamenlijk”, betoogt Ammerlaan.

aan gewicht verliest en dus een lagere BMI behaalt dan met andere diëten. Daarnaast zijn er tal van onderzoeken die aantonen dat het regelmatig eten van een ei goed is voor je hart en geheugen. Het ei past ook perfect in één van de nieuwste eattrends waarbij een bepaalde groep consumenten streeft naar tachtig procent plantaardig en twintig procent dierlijk voedsel. Het ei is op allerlei manieren toepasbaar: van ontbijt tot diner en niet alleen als gekookt eitje, maar bijvoorbeeld als breakfast wrap of als pittig ei met spinazie en naanbrood of heerlijk in een curry of op rijst. Daarnaast is een ei makkelijk en snel te bereiden en versterkt het de smaak van een gerecht. In veel receptenboeken komen eieren voor in creatieve gerechten.

Ter ondersteuning van de presentatie van Anneke verzorgde Otilio Valerius, Executive Chef bij Aeon Plaza Hotels, een aantal creatieve voorbeelden. Hij serveerde een viertal culinaire eiergerechten en gaf daarbij uitleg.

**PUBLIEKSDAG**  
Tijdens de publieksdag op 15 oktober konden kinderen in

de tent op het Raadhuisplein in Barneveld een eischilderijtje maken, was er een puzzeltocht door het centrum en traden het Shantykoor ‘Het Roer Om’ en de Boerenkapel ‘De Barre Bloazers’ op. De mmmEggies zorgden voor gebakken eitjes in allerlei vormpjes. Er zijn in totaal 250 gebakken eitjes genuttigd door de bezoekers. Tevens werden de winnende kinderen bekend gemaakt uit de ruim honderd kleurplaten, die over geheel Nederland bij pluimveehouders waren ingeleverd.

**KUNSTWERK**  
Aan het einde van de middag werd bekend gemaakt welke kunstenaar een groot ei gaat omtoveren in een kunstwerk. Het ei zal worden beschilderd naar het ontwerp van kunstenaars Wijnand Thomassen en Julia Borsboom. Hun ontwerp is gekozen door een vakkundige jury onder leiding van burgemeester Jan Luteijn van de gemeente Barneveld.

De oproep aan kunstenaars die in september werd gedaan, kreeg veel respons en staat in het teken van de Wereldedagen ter promotie van het ei als belangrijk voedingsmiddel. De

genomineerden waren: Hanny van Ee met het ontwerp ‘Spiegelei’, Arnoud Pauwe met ‘Space Egg’, Aukje Westra met ‘Barnevelder’, Wijnand Thomassen en Julia Borsboom met ‘Juweel van Barneveld’ en Julia Borsboom met het ontwerp ‘Veel gezichten’. De ontwerpen moesten aan de volgende criteria voldoen: • Originaliteit; is het echt een ‘eyecatcher/eicatcher’? Staan mensen er straks bij stil of lopen ze er heen? • Past het op het terrein van AERES MBO Barneveld en bij het publiek dat daar komt?

Daarnaast werden duurzaamheid en onderhoudsbehoefte ook meegenomen in de beoordeling.

De jury bestond naast Jan Luteijn uit Karelina Druiff, cultuurmakelaar van de gemeente Barneveld en Arjen Droog, directeur van Regio Foodvalley. Deze vakjury heeft in haar eindkeuze de stemmen van de publieksjury, die op vrijdag 14 oktober het symposium in het Pluimveemuseum bezochten, meegenomen. Het grote ei wordt de komende tijd beschilderd en daarna tentoongesteld bij Aeres MBO Barneveld. •

De hoofdboodschap die Anneke op 14 oktober op het symposium meegaf, is dat het ei ondergewaardeerd wordt. Het ei heeft een veel



Het ontwerp ‘Juweel van Barneveld’ werd verkozen tot mooiste ontwerp voor het grote kunstwerk voor Barneveld.

## Op de hoogte blijven?

Op de website PluimveeBedrijf.nl/wur-aeres worden regelmatig artikelen en reportages geplaatst over het pluimveeonderwijs en -onderzoek in Nederland en België. Meer informatie over de samenwerking tussen de Aeres Groep, Proefbedrijf Geel en de Pluimveekrant kunt u krijgen bij Sander Lourens (s.lourens@aeres.nl) of Gerben Hofman (gerben.hofman@prosu.nl). •



BIOVEILIGHEIDSTIPS OM VOGELGRIEP BUITEN TE HOUDEN

# “Op alle slakken zout leggen”

Sinds vorig jaar oktober is het vogelgriepvirus niet meer weggeweest uit Nederland. De ervaring leert dat het risico op vogelgriep in de winter over het algemeen hoger is. Om het vogelgriepvirus de kop in te drukken, is alle hoop gevestigd op vaccinatie. Maar zolang dat nog niet mogelijk is, is bioveiligheid het enige wapen om schade te voorkomen. Willem Dekkers, pluimveedierenarts van Royal GD, geeft hiervoor een aantal handvaten.

Tekst: Gerben Hofman • Beeld: Martin de Vries, Royal GD en AVINED

Het is niet exact te zeggen hoe het vogelgriepvirus op getroffen bedrijven is binnengekomen. Maar dat een goede biosecurity essentieel is, staat buiten kijf. “Blijf daarbij kritisch op het eigen bedrijf. Leg op alle slakken zout. Ga, samen met iemand anders, op het bedrijf op zoek naar de zwakste schakel”, adviseert pluimveedierenarts Dekkers. De Hygiënescan van AVINED is volgens Dekkers een handig hulpmiddel om insleeproutes in kaart te brengen en hier concreet verbeteringen in aan te brengen. Deze is in te vullen via ‘Mijn AVINED’ op www.avinet.nl.

**HYGIËNEZONES OP HET BEDRIJF**  
Dekkers onderscheidt op het bedrijf drie hygiënezones.

1. Rode zone: openbare weg maar ook deel van je eigen perceel zoals woonhuis en parkeerplaatsen.
2. Oranje zone: het bedrijfsterrein, de hygiënesluis en de voorruimtes.
3. Groene zone: de dierverblijven.

Belangrijk is om tussen de verschillende zones strikte overgangen te creëren. “Loop je bijvoorbeeld vanuit het woonhuis, dus de rode zone, het bedrijfsterrein op, dan moet je een duidelijke barriere tegenkomen. Dit kan een hek zijn, een rood lint, of lijnen op de vloer. Je moet dan eerst door de bedrijfshygiënesluis. Hier trek je bedrijfskleding en bedrijfsterreinschoeisel aan. Pas daarna kun je doorlopen verder het terrein op. Wil je de stal in, dus van de oranje naar de groene zone, dan kom je eerst in de voorruimte van de stal. Laat hier het bedrijfsterreinschoeisel achter op de mat, doe instapklompjes aan en ga verder de voorruimte in. Na het handenwassen pak je stalen hamert erop consequent met stalen kleding en schoeisel te werken. “Betreed hiermee alleen de dierverblijven. Ga er niet even snel mee naar buiten. Houd het betreden van de stalruimte moet je minimaal de handen wassen, omkleden en

schoeisel wisselen. Gebruik eventueel ook een haarnetje en mondkapje. Helemaal goed is als pluimveehouder voor het betreden van de stal te douchen en volledig om te kleden. Voor bezoekers, zoals de dierenarts, is dit zelfs verplicht.”

**GROOTSTE WINST: OPPERUIMD STAAT NETJES**

De grootste winst als het gaat om voorkomen van ziekte-insleep is volgens Dekkers opruimen en netjes werken. “Houd het strak en schoon. Rommel trekt namelijk ongedierte en vogels aan.” De pluimveedierenarts wijst als het om orde en netheid gaat ook naar de hygiënesluis. “Daar moet je op je sokken in kunnen rondlopen. Houd de vloer schoon door een paar keer per week stof te zuigen of te vegen. Strooisel, stof en rommel in de hygiënesluis is een risico. Je weet niet waar het vandaan komt. Uit de stal of van buiten. Houd het daarom altijd netjes.”

**GEEF ONGEDIERTE EN WILDE VOGELS GEEN KANS**

“Ongedierte weet echt de kleinste gaten te benutten om de stal binnen te komen. Maak de stallen helemaal ongediertedicht. Neem ook buiten de stal maatregelen. Houd bijvoorbeeld het gras tussen de stallen kort en voorkom hoge begroeiing.” Voer dat buiten ligt heeft een enorme aantrekkingskracht op ratten en muizen. “Hebben de dieren dat eenmaal ontdekt, dan komen ze terug. Het is daarom heel belangrijk geknoeid voer of een stofzak bij de silo’s direct op te ruimen. Is dat op het bedrijf niet mogelijk, zet dan een vuilnisbak bij de silo’s waar de chauffeur de stofzak in kan doen. Huur een ongedierte-expert in of volg zelf een cursus ongediertebestrijding”, tipt Dekkers.

**DAKGOTEN KUNNEN HET VERSCHIL MAKEN**

Water kan op pluimveebedrijven een risicofactor zijn als het om vogelgriep gaat. Dat begint op het dak. Wilde vogels vinden daken aantrekkelijk. Daken liggen dan ook nogal eens bezaaid met uitwerpselen van wilde vogels. Als het regent komen deze naar beneden. Een dakgoot voorkomt dat deze potentiële besmettingsbronnen langs de luchtinlaat komen, waardoor het virus de stal in kan glippen. Ook op het terrein is goed watermanagement

belangrijk. Zorg dat regenwater ondergronds kan weglopen. Plassen zijn aantrekkelijk voor ongedierte en wilde vogels. Op een modderig bedrijfsterrein met plassen, is de kans groter dat ziekteverwekkers naar binnen worden gelopen.

**MESTBAND RISICOFACITOR**

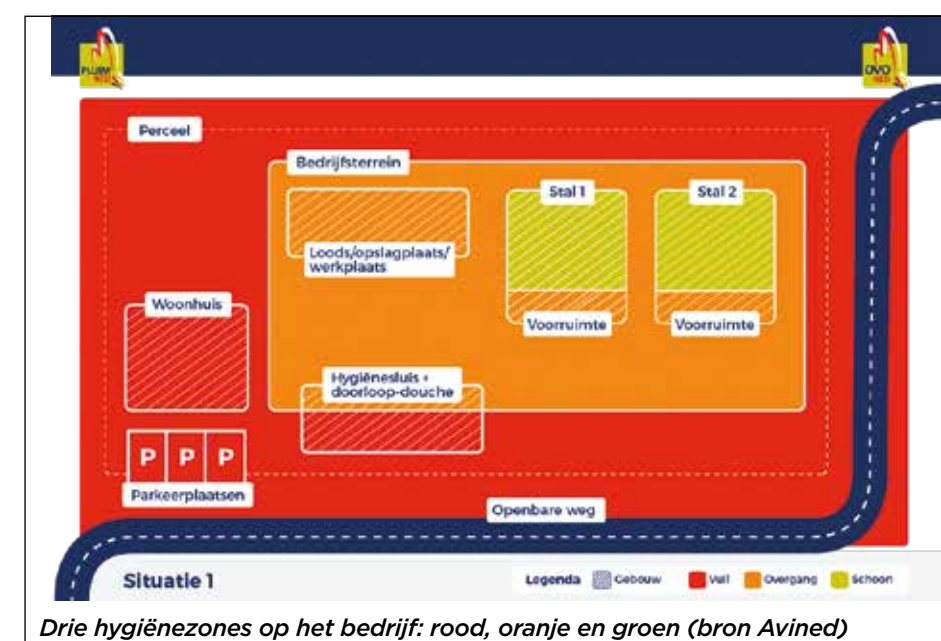
Dekkers merkt in de praktijk dat de mestband een moeilijke factor kan zijn in een consequent hygiënebeleid. “Bij problemen met mest afdraaien is het aantrekkelijk om snel even achterlangs of achteruit te lopen. Dan ga je dus van de groene naar de oranje zone en terug, zonder hygiënemaatregelen. Er zijn twee mogelijkheden om dit te voorkomen: door ook achter een hygiënesluis te maken of toch om te lopen via de voorkant met de benodigde hygiënemaatregelen.”

**VOERTUIGEN IN DE RODE ZONE HOUDEN OF ONTSMETTEN**

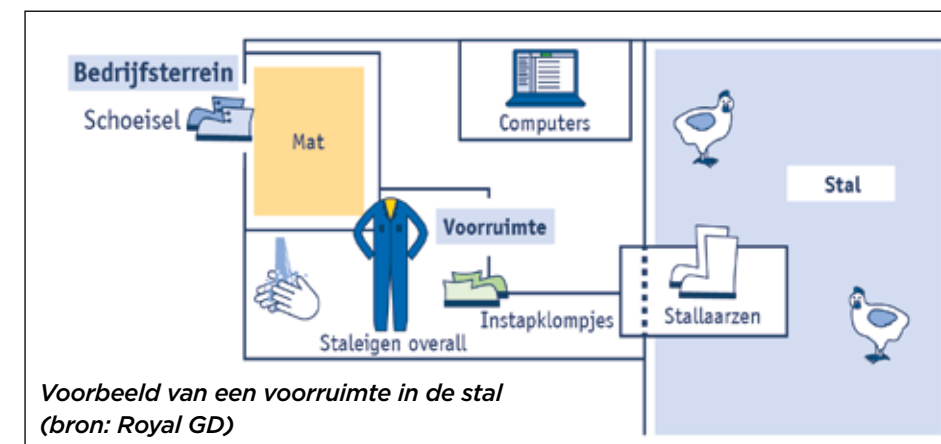
Het is belangrijk om voertuigen niet verder te laten komen dan de rode zone. “Moet een vrachtwagen toch in de oranje zone komen, laat dan de chauffeur de wagen desinfecteren. Wie weet heeft de chauffeur ergens onderweg besmette grond of uitwerpselen opgedaan. Dat risico wil je niet lopen”, licht Dekkers toe. Hij geeft aan dat de kadaverwagen altijd in de rode zone moet blijven, bij voorkeur aan de openbare weg. Na het legen van de kadaverton moet deze, het liefst aan de weg, worden gereinigd en ontsmet. “Als dit niet direct mogelijk is, dan is het handig om extra tonnen aan te schaffen. Zo houd je meer tijd over voor schoonmaken en desinfecteren.”

**ONVERWACHTS IEMAND IN DE ORANJE ZONE: WAT NU?**

Ondanks alle maatregelen kan het toch gebeuren dat er iets of iemand zonder hygiënemaatregelen in de oranje zone komt. Of er komen uitwerpselen van vogels op het terrein. Dan is het belangrijk om snel maatregelen te nemen. “Stel er komt een onverwacht iemand vanuit de rode zone het bedrijf op. Of je ziet vogelgoed op het terrein. Dan is het belangrijk om snel het betreffende gebied te ontsmetten en dan de rommel op te vegen”, vertelt Dekkers. De dierenarts herhaalt nog eens dat consequent zijn essentieel is. “Wees niet te bang om eisen te stellen aan bezoekers en aan jezelf”, besluit hij. •



Drie hygiënezones op het bedrijf: rood, oranje en groen (bron Avined)



Voorbeeld van een voorruimte in de stal (bron: Royal GD)





CIRCULAIR VOER EN LOKALE AFZET VLEES EN EIENEN

# “Prachtig om de kringloop zo te sluiten”

Eva Vos heeft in Loosdrecht een kleinschalige pluimveehouderij met tweehonderd hennen en honderd hanen. De eieren en het vlees gaat naar de aandeelhouders van haar onderneming. Voor huisvesting en voeding werkt ze samen met een groenteteler. De basis van het rantsoen van de kippen bestaat uit circulair pluimveevoer van Voerwaarts.

Tekst: Gerben Hofman • Beeld: KipEigen

Eva Vos studeerde dierwetenschappen in Wageningen. Als onderdeel van haar master deed ze in 2018 een stage bij een tuinder en schreef een plan over het sluiten van voedselkringlopen met behulp van kippen. “Mooi plan, breng het maar in de praktijk op mijn land”, zei de tuinder toen Vos haar advies geschreven had. Die kans liet Vos niet onbenut. “Ik heb zelf geen boerenachtergrond, maar wilde altijd wel graag met dieren aan de slag. Dit was de kans die ik kreeg en die heb ik met beide handen aangepakt”, vertelt ze. In 2019 kwamen de eerste kippen op het terrein bij de tuinderij. Naast pluimveehouderij heeft Vos haar eigen onderneming Eva Vos Agro-Ecologisch ontwerp & advies.

denkt ze aan uitbreiding. “Qua aantallen pluimvee is er niet echt veel ruimte meer, wil ik binnen de normen van de hobbypluimveehouders blijven. Dus richt ik me nu ook op schapen, varkens en plantaardige teelten”, vertelt Vos, die zich qua wetgeving sowieso in een grijs gebied waant. “De wet maakt onderscheid tussen hobbypluimvee en commercieel pluimvee. Ik ben eigenlijk geen van beide. In mijn ogen zou er op het gebied van regelgeving best een tussenvariant voor ondernemers zoals ik mogen komen, met duidelijke eisen als het bijvoorbeeld gaat om huisvesting en monitoring van dierziekten. Ik wil geen risico vormen voor commerciële pluimveebedrijven.”

“Ze moeten tegen het buitenleven bestand zijn en een diversiteit aan voer kunnen verwerken. Omdat ze niet zozeer gericht zijn op een hoge eiproduktie, kunnen ze ook wat dunner worden gevoerd. Zo voer ik ze bijvoorbeeld ook groenteresten, zoals afgekeurde wortelen, bieten, pompoenen, snijbiet, preitopjes, bietenloof en courgettes. Dat vult wel, maar geeft niet veel energie. Ze krijgen er wel extra vitamines door.” De basis van het rantsoen bestaat uit circulair pluimveevoer van Voerwaarts. Deze gespecialiseerde mengvoederleverancier biedt een assortiment voer voor varkens, rundvee en pluimvee dat volledig is gemaakt van reststromen en retourstromen van humane voeding. De haantjes van Vos krijgen tot twaalf weken ad libitum circulair vleeskuikenkorrel, vanaf drie à vier weken aangevuld met broodmeel dat wordt opgebouwd tot maximaal twintig procent in de achtste week. Na twaalf weken wordt het voer beperkt aangeboden, waarbij de 80-20 verhouding van voer en broodmeel gehandhaafd blijft. Op een leeftijd van zestien weken hebben de hanen hun slachtgewicht bereikt. Leghennen blijven twee jaar en krijgen ad libitum legkorrel via trappakken. “Ze krijgen pas voer als ze op de tree gaan staan. Zo zien ze het voer niet en gaan daardoor meer scharrelen.”

In het tweede jaar strooit Vos iets oestergrid bij voor een betere eierschaalkwaliteit. Het legpercentage piekte in het eerste jaar in de zomer rond de 90 procent. In de winter was het legpercentage op het dieptepunt 23 procent, maar dit was maar één week het geval. In drie van de vier kippomobielen wordt bijgelicht. De pluimveehouder vindt dat het circulaire voer prima past bij haar

onderneming. “Hiermee wordt landbouwgrond in eerste plaats gebruikt voor productie van humane voeding. De reststromen worden verward door dieren. Bovendien past dit voer goed bij mijn dubbeldoelkippen, doordat het eiwitgehalte niet zo hoog is. Mijn kippen gaan daar namelijk niet zo efficiënt mee om als hybride leghennen en dat zou onnodig eiwitverlies geven.”



Eva Vos sluit de voedselkringloop met de hulp van hennen en hanen. Foto's zijn genomen op het moment dat er nog geen ophokplicht van kracht was.

## CONSUMENT AANDEELHOUDER

Vos heeft haar onderneming KipEigen opgezet op basis van Community Supported Agriculture. Dit betekent dat consumenten aandeelhouder zijn. Dit zijn er op dit moment honderd. Elke aandeelhouder betaalt jaarlijks dus één honderdste van de kosten. In ruil daarvoor krijgen ze elk hun aandeel vlees en eieren. In de kosten is ook het arbeidsloon voor Vos verwerkt. De kippen zijn gehuisvest in vier kippomobielen en scharrelen, als de ophokplicht geen roet in het eten gooit, rond door een boomgaard. Omdat er komend jaar meer grond voor Vos beschikbaar komt,

## DUBBELDOELKIPPEN

Vos fokt de hennen niet zelf op. De hanen wel, die komen binnen als eendagskuikens. De hennen komen aan als ze tegen de leg zitten. “Opfokken van leghennen is een vak apart. Hier leg je de basis voor de rest van het productieve leven. Dat moet je aan de professional overlaten. Als ik het zelf zou doen, zou het ook ten koste gaan van de capaciteit. Dat zou eieren kosten.” Momenteel heeft Vos Red Island, Sussex, Noord-Hollands Blauwe, Harco Nera, Amber en Koningsberger. Ze kiest bewust voor deze dubbeldoelrassen omdat het robuuste kippen zijn die tegen een stootje kunnen.



# VEERKR8

De kracht van veren

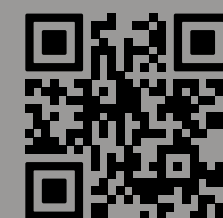
Powered by Agrifirm

## Een pluimveesector met toekomstperspectief, daar gaat het om. Dag in, dag uit.

Wij zijn trots op de prestaties van onze pluimveehouders. Want deze sector beweegt mee om klaar te zijn voor de toekomst. Veerkracht noemen wij dat. We maken ons hard voor gezonde dieren & duurzame inkomens. Voor legpluimvee, vleeskuikens, en ouderdieren. Dit doen we niet alleen, maar samen. In transparante en betrouwbare ketens. En met oog voor klimaat en leefomgeving.

## Onze werkwijze?

Anticiperen op ontwikkelingen in de markt, diepgaande kennis opdoen en die samen met de pluimveehouders vertalen naar de praktijk. Want in een maatschappij die blijft veranderen, bewegen wij mee en blijven we continu innoveren. Waar iedereen vandaag en morgen de vruchten van plukt. **Dát is Veerkr8. De kracht van veren.**



### Meer weten?

Neem contact op met een van onze adviseurs, kijk op [Agrifirm.nl/veerkr8](https://www.agrifirm.nl/veerkr8) of scan de QR-code!





**KENNISARTIKEL IMPEX**

# Waarom Beek Pluimvee kiest voor automatische drinkers in de wintergarten

Beek Pluimvee produceert eieren met het drie sterren Beter Leven Keurmerk. De 40.000 leghennen van het Barneveldse pluimveebedrijf hebben in de wintergarten altijd toegang tot schoon en vers drinkwater via de TN380 automatische drinkers van Impex.

"We hebben in 2013 gekozen voor scharrelkippen omdat we daarmee inspelen op de veranderende vraag van de consument, maar tegelijkertijd geen risico lopen bij een ophokplicht", vertelt Celine Breen. "De dieren hebben vanuit de wintergarten een uitloop van 5 meter naar de bosrand. Ook die uitloop is volledig overdekt."

De wintergartens zijn onderverdeeld in vijf secties

en bevinden zich aan de zijkant van de twee stallen. De leghennen hebben er net zoveel ruimte als binnen en scharrelen er tussen de pikblokken en luzernebaaltjes. Speciale warmteverende lichtplaten zorgen voor een aangenaam binnenklimaat.

In elke sectie van de wintergarten hangen twee TN380 drinkwatertorens van Impex. Dit is een automatisch drinkwatersysteem met 8

I-Flex pluimveenippels en 8 opvangbakjes. "We hebben voor deze drinkers gekozen omdat we het belangrijk vinden dat de leghennen het water makkelijk kunnen vinden. Bovendien zijn ze vanuit de opfok gewend om uit een nippel met opvangbakje te drinken, daar sluiten we met deze drinkers bij aan", vertelt Celine.

De TN380 is een gesloten drinkwatersysteem dat wordt aangesloten op de

watertoevoer in de stal. Hierdoor hebben de dieren altijd toegang tot vers drinkwater en hoeft je als pluimveehouder niet zelf water bij te vullen. Het drinkwater kan bovendien niet vervuild raken met bijvoorbeeld veren, voerresten, stof en mest. "Het is een prettig systeem waar je heel weinig onderhoud aan hebt. De installatie is bovendien eenvoudig. Ik heb de torens en de waterlijn zelf opgehangen in de

wintergarten en als ik het kan, kan iedereen het!", aldus Celine.

Wil je meer weten over dit drinkstelsel?

Check de QR-code!





## Specialist in dak- en gevelsystemen

IN 3 STAPPEN EEN NIEUW DAK

- ✓ Renovatie
- ✓ Nieuwbouw
- ✓ Sandwichpanelen
- ✓ Golfplaten
- ✓ Asbestsanering
- ✓ Zonnepanelen

- 1

**Advies op maat**  
 Samen op zoek naar de beste oplossing ›
- 2

**Vorbereiding**  
 Van A tot Z ontzorgd ›
- 3

**Uitvoering**  
 Vakkundig en snel ›

Bel ons voor een vrijblijvende offerte op 0342 - 44 20 08. Of kijk op de website:

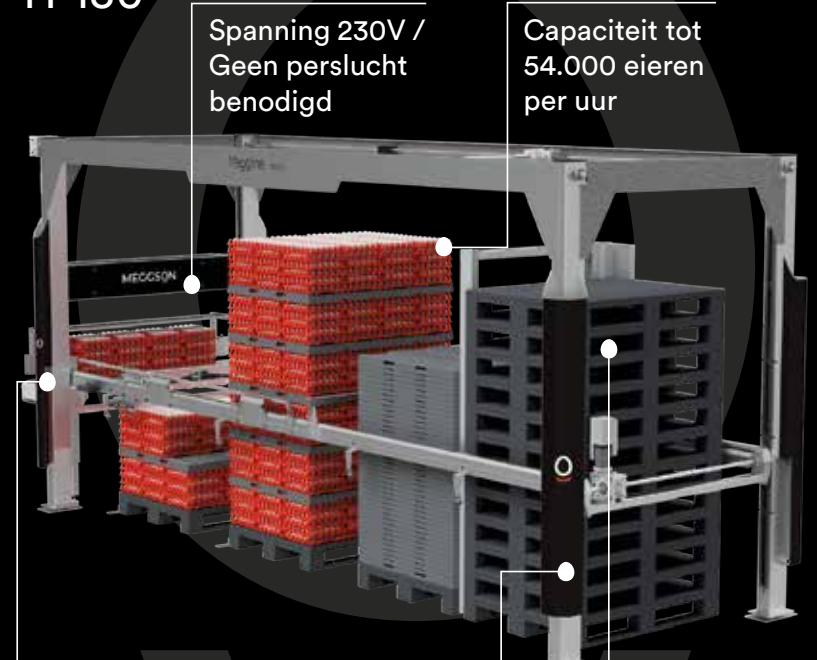
www.middendorpmontage.nl/offerte

## De meest compacte en betaalbare palletizer

**Meggline TP150**

Spanning 230V / Geen perslucht benodigd

Capaciteit tot 54.000 eieren per uur



Gebbruiksvriendelijke touchscreen bediening

Dit alles tussen 4 staanders op 1,9 bij 5,5 meter

Bufferplaatsen voor stapels pallets en dividers

# MEGGSON

Simplify to perform



Wilt u meer weten? Neemt u gerust contact op!

- Minder ziektes, betere voederconversie.
- Multicolor lampen die het gedrag van de kippen, het pikken en de stress verminderen.
- Innovatief en duurzaam: Ionisatie zuivert lucht en water.
- Dankzij ionisatie is het water zuurstofrijk en krijgen ziekteverwekkers geen kans.



- Gelijkdruk ventilatie systemen voor een perfecte luchtverdeling.
- Air equalizers voor droge stallen zonder tocht.
- Warmtewisselaar systemen met hoge efficiëntie en fijnstofreductie.
- Nevelkoeling, tot wel 7° temperatuurverlaging in de stal.



www.vekostar.com - Info@vekostar.com +31(0)65 30 20 022

www.vekoventilatie.nl - Info@vekoventilatie.nl +31(0)33 286 2070





## Deze keer in de Boeren Blik Vooruit:

# Boeren om diversiteit te beschermen, op het bord én het bedrijf

Op zoek naar vruchtbare richtingen, waarin onze sector zou kunnen bewegen, nemen we in De Boeren Blik Vooruit steeds op nuchtere wijze inspirerende, nieuwe mogelijkheden onder de loep. Dit keer onderzoeken we hoe pluimveebedrijven, in een tijd dat alles steeds onzekerder wordt, kunnen bijdragen aan een meer zekere toekomst, zowel qua voedseldiversiteit als qua keuze in de bedrijfsvoering.

Tekst: Pascale Bosboom • Beeld: Bureau Juli

Nadat Geert van der Kaa besloten had niet langer speelbal te zijn van de massateelt waarin hij actief was, ontdekte hij de gouden greep: pluimvee houden om de keuzevrijheid van consumenten te beschermen én die van boeren, waaronder zijn eigen. Bovendien kon hij bijdragen aan voedselzekerheid wereldwijd, die – met de zich opstapelende crisissen – steeds meer op het spel staat.

**“Met onze slogan *Eat it to save it* maken we duidelijk dat sommige soorten zullen verdwijnen wanneer ze niet meer worden gegeten”**

Na ruim zestien jaar vruchten te hebben afgeworpen, stuit Van der Kaa's toekomstgerichte formule helaas op haar grenzen. Zoals geldt voor veel agrarische bedrijven, maakt nieuwe regelgeving voortbestaan onmogelijk. Van der Kaa wil zich op zijn drieënzestigste niet opnieuw in de strijd werpen. Voor een bedrijf dat alleen maar complimenten

krijgt van omwonenden, die de kippen gezellig zien rondscharrelen tussen het vele groen dat hun uitstoot opneemt, doet de nu verplichte aanschaf van luchtwassers de deur dicht. Nelleke Don, voorzitter van Slow Food Nederland, ziet juist reden te investeren in dit idee. Ze roept de overheid én de sector daarom op deze mogelijk voor alle boeren open te houden.

De Nederlandse tak van de wereldwijde Slow Food beweging zet zich al jaren in om culinair erfgoed te beschermen, onder andere door aandacht te vragen voor het belangrijke werk van boeren die zeldzame soorten fokken. Dit doet ze via evenementen en de zogenaamde 'Ark van de Smaak'; een lijst van soorten die dringend bescherming nodig hebben, als we de agrodiversiteit niet willen verliezen. Maar ook met campagnes. Don: “Met onze slogan *Eat it to save it* maken we duidelijk dat sommige soorten zullen verdwijnen wanneer ze niet meer worden gegeten.” Daarnaast helpt de organisatie boeren praktisch, bijvoorbeeld via een Koks Alliantie, en binnenkort ook met een professionals-netwerk, dat (onder meer) pluimveehouders verbindt

met soortgelijke experts en andere.

De Slow Food beweging begon ruim 30 jaar geleden in Rome, toen een groep burgers de komst van fastfoodketen McDonald's wilde voorkomen, en daarmee de overgang van het (vooral in Italië) met veel aandacht en liefde bereide 'langzame voedsel' naar de meer gehaaste, snelle hap. De laatste symboliseerde voor hen een teloorgang van kwaliteit en keuzevrijheid, zowel in het consumeren als het produceren. In het ruim dertigjarige bestaan van het snelgroeiende, wereldwijde netwerk, dat inmiddels ook alweer vijfentwintig jaar actief is in Nederland, maakte het zogenaamde 'snelle eten' desondanks haar opmars.

Toch merkt voorzitter Nelleke Don dat het idee van Slow Food – met name de laatste jaren – steeds meer bijval krijgt: “We zien een meer kritische belangstelling voor lokaal, seizoensgebonden en beter eten snel toenemen, vooral sinds corona. Onder andere daarom mogen zeldzame, oude pluimveesoorten, die met hun bijzondere smaak en textuur bijdragen aan een rijk culinaire pallet, niet verdwijnen.”

De toenemende interesse in langzaam eten gaat niet alleen om het voortbestaan van diverse diersoorten. Traditionele manieren van houden en slachten zijn net zo goed onderdeel van het erfgoed dat volgens steeds meer mensen moet blijven bestaan, naast de keur aan moderne mogelijkheden. Niet voor niets beschikt Geert van der Kaa, met een capaciteit van slechts driehonderd per dag, over de kleinste, EU-goedgekeurde slachterij. Van der Kaa: “vanaf het moment dat ik met de Koks Alliantie van Slow Food in contact kwam, kon ik mijn zeldzame dieren, die ik eerst vooral hobbymatig hield, niet zo maar even 'in het schuurtje' slachten. Bovendien wilde ik ook de traditionele slachtmethode, die hoort bij dit bijzondere kippenvlees uit mijn geboortestreek, in stand houden.”

Van der Kaa's verhaal weerspiegelt de boeren geschiedenis van Nederland. De agrariër begon als een van de eersten met paprika's kweken, een industrie die hij in vijfentwintig jaar tijd zag groeien van dertig naar zestienhonderd hectaren. Na tal van schaalvergrotingen, begon de teler zich steeds kwetsbaarder te voelen.

De prijzen fluctueerden, terwijl hij ondertussen telkens tot nieuwe, steeds grotere investeringen werd gedwongen. Ondertussen was de markt behoorlijk grillig; afnemers stapten gemakkelijk over als bleek dat het ergens anders voor ietsje minder kon.

Toen Van der Kaa op zijn vijftigste opnieuw te horen kreeg dat de vrachtwagen voller moest, besloot hij het bedrijf, dat tien werknemers telde, te verkopen om kleinschalig te gaan experimenteren. Hij ging op zoek naar meer rust en werkplezier, en iets dat hij alleen met zijn vrouw zou kunnen doen. Dus zonder al teveel risico. Zo kwam de boer, die sinds 2006 ook bestuurder van de Chaamse Hoenenclub is, op het idee van zijn hobby beroep te maken. Hij bouwde een oude koeienstal om tot onderkomen voor zo'n zesduizend langzaam groeiende kippen en een paar honderd tot duizend dieren van diverse, zeldzame pluimveerassen, waaronder de Chaamse Hoen, de Noord-Hollandse hoen en de Vlaamse Gans.

Om ook zijn tuindershart sneller te laten kloppen, plantte Van der Kaa in de uitloop en rondom het bedrijf fruitbomen en flink wat walnotenbomen, om zijn beesten beschutting te bieden. Zo ontstond zijn Walnoothoeve(n), een veelzijdig bedrijf met streekwinkel, waar een keur

aan unieke, eeuwenoude soorten in ere worden hersteld. Net als een aantal traditionele manieren om ze te houden, slachten en bereiden. (Van der Kaa geeft ook workshops).

### DIVERSITEIT BETEKENT KEUZEVRIJHEID

Tegelijkertijd is de Walnoothoeve(n) een plek voor vernieuwing, waar geregeld nieuwe soorten – soms per ongeluk – het licht zien. Van der Kaa vertelt glunderend over een prachtige, witte kruising tussen een Franse Naakthals en een Sasso. Het is een van vele voorbeelden die laten zien hoe hij met zijn bedrijf een interessante kweekkamer vormt, die in talrijke toekomstige, steeds slechter te voorspellen behoeften zou kunnen voorzien.

Het dagelijkse werk biedt de boer dan ook veel voldoening, net als de enthousiaste reacties van consumenten en collega's. Vrijwel wekelijks ontmoet hij iemand die staat te trappelen zijn kennelijk aanstekelijke idee over te nemen. Maar instanties werken hoe langer hoe meer tegen: “Het probleem is niet alleen de regelgeving, die nog altijd dwingend aanstuurt op alleen nog maar meer van hetzelfde. Het is vooral de sector die kleinschaligheid, en daarmee de keuze uit verschillende bedrijfssoorten, niet langer tolereert. Terwijl ik denk dat iedereen bij keuzevrijheid gebaat is, ook om de sector levend te houden”, aldus de pluimveehouder.

**“Als we nu niet in actie komen, wordt het onmogelijk nog iets op kleinere schaal te doen, waaronder het redden van zeldzame rassen. Terwijl nu net dat belangrijk is voor de veerkracht van de sector en onze rol en reputatie in de wereld”**

Van der Kaa legt uit hoe alles alleen nog maar is toegespitst op gigantische volumes, waarmee iedere andere mogelijkheid steeds meer de nek wordt omgedraaid. “Neem alleen al mijn AVINED-rekening van ruim tienduizend euro. Een bedrag dat, net als heel veel andere zaken, totaal niet in

verhouding staat tot mijn bedrijf. Als we nu niet in actie komen, wordt het snel onmogelijk nog iets op kleinere schaal te doen, waaronder het redden van zeldzame rassen. Terwijl nu net dat belangrijk is voor de veerkracht van de sector, en voor onze rol en reputatie in de wereld. De verantwoordelijkheid om al die monden te blijven voeden ligt tenslotte nog altijd bij ons.”

Nelleke Don, die Van der Kaa's analyse deelt, roept boeren op het belangrijke erfgoed van de sector levend te houden: “Het is echt niet nodig de hele bedrijfsvoering in één keer om te gooien. Zeldzame rassen kweken doe je er – als de regels het toelaten – gemakkelijk naast. Laat iedere pluimveehouder zorgen voor een klein schatkamertje aan zeldzame rassen, met bijkomend plezier als bonus! Dan kunnen we blijven beschikken over al die bijzondere eigenschappen (van zowel rassen als ondernemers), waaronder misschien een aantal die we in de toekomst hard nodig hebben.

Slow Food brengt de diversiteit, die zo weer de ruimte krijgt, met alle liefde in kaart, en op de kaart. Daarmee kunnen we allemaal weer met een gerust hart uitkijken naar heel veel verschillende mooie en gezonde bedrijven, en een breed assortiment van goed, gezond en lekker eten.”

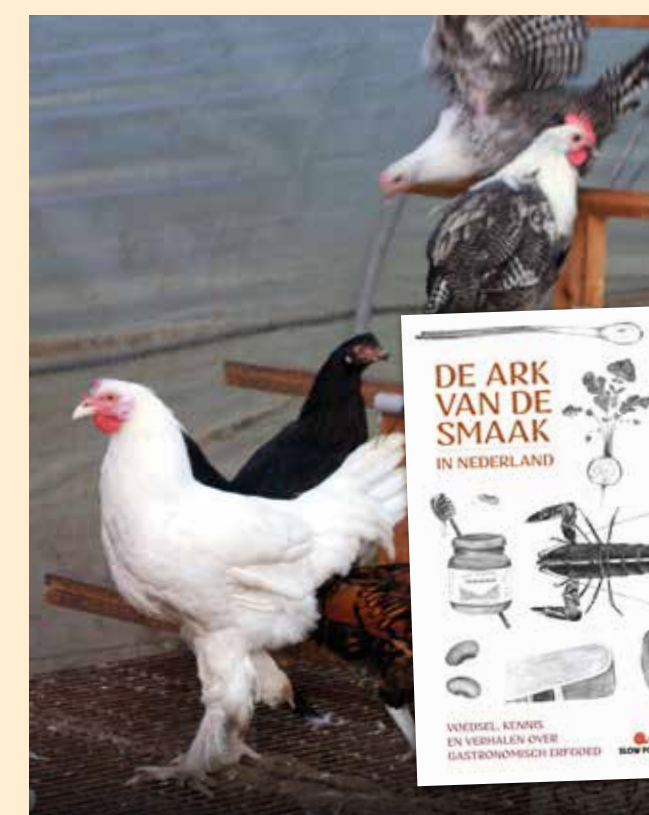


Walnoothoeve(n)

Op de Walnoothoeve(n) worden niet alleen belangrijke pluimveesoorten beschermd. Het gaat om ook bijzondere manieren van boeren, die voor iedere boer beschikbaar moeten blijven.



Geert van der Kaa





LEGPLUIMVEEHOUDER FIETST MET BIG CHALLENGE DE ALPE D'HUZES

# “BIG Challenge een cadeau voor je leven”

**BIG Challenge, het grote team uit de agro- en foodsector dat aan Alpe d'Huzes deelneemt, ging donderdag 2 juni 2022 met een cheque van 1.659.172 euro over de finish. Geld dat honderd procent naar KWF gaat. Eén van de fietsers was legpluimveehouder Marc van de Locht uit het Brabantse Volkel. Hij heeft zich weer aangemeld voor de editie van 2023.**

Tekst: Monique van Loon • Beeld: BIG Challenge

Marc deed in 2022 voor de zevende keer met BIG Challenge, farmers against cancer, mee aan de Alpe d'Huzes. “Ik vind het echt nog steeds elk jaar een cadeau voor het leven. Ik ben blij dat ik gezond ben en kan fietsen voor de mensen die strijden tegen kanker.”

## ONMACHT OMZETTEN IN KRACHT

In 2014 leerde Marc BIG Challenge kennen. Hij schreef zich in bij het pluimveeteam. “Echt een bijzondere ervaring; die saamhorigheid op de berg. Gewoon geweldig. Sandy en de kinderen waren boven op de berg om mij aan te moedigen. Ik had de Alpe d'Huzes al een paar jaar op TV gezien en nu maakte ik het zelf mee. Zo indrukwekkend!” Marc had de smaak te pakken en schreef zich het jaar erop weer in. En elk jaar weer.

“Binnen BIG Challenge pluimveeteams werken we veel samen. Je leert van elkaar; hoe kun je het beste fietsen? Wat komt er allemaal bij kijken? Hoe zet je sponsoracties op? Dat is het voordeel van BIG Challenge. Er zijn veel vaste vrijwilligers die de deelnemers ontzorgen met bijvoorbeeld trainingen, PR, koersweek organisatie etcetera.” Thuis regelt hij elk jaar dat zijn vader, broer of zijn vrouw het werk bij de kippen overnemen. Dat moet natuurlijk gewoon doorgaan.

“De Alpe d'Huzes is echt een week met een lach en een traan. Ik heb er zoveel mooie mensen leren kennen. Iedereen heeft wel iets meegemaakt met kanker, zelf of in de omgeving. In de loop van de jaren ben ik ook dierbaren verloren aan kanker. Ik wil onmacht omzetten in kracht en daarom fiets ik dit jaar weer mee.”

**ANTISTRIJKSTOKBELEID**  
BIG Challenge is het grootste team binnen Alpe d'Huzes. Het wordt nu de dertiende keer dat de agro- en foodsector onder de noemer 'BIG Challenge, farmers against cancer' aan Alpe d'Huzes deelneemt. BIG Challenge deelnemers gaan voor een streefbedrag van 5.000 euro per persoon. Het dubbele van het streefbedrag van Alpe d'Huzes. “Het lijkt veel, maar gemiddeld halen de BIG Challengers ruim 7.000 euro op. We hebben ook draaiboeken van sponsoracties waar iedereen gebruik van kan maken. Samen kom je vaak tot prachtige ideeën. Wij hebben met het pluimveeteam in 2015 zelfs een eierberg in Eibergen gemaakt om sponsorgeld in te zamelen. Alpe d'Huzes en BIG Challenge hanteren een antistrijkstokbeleid: alle werkzaamheden zijn vrijwillig en er blijft geen cent aan de strijkstok hangen.”

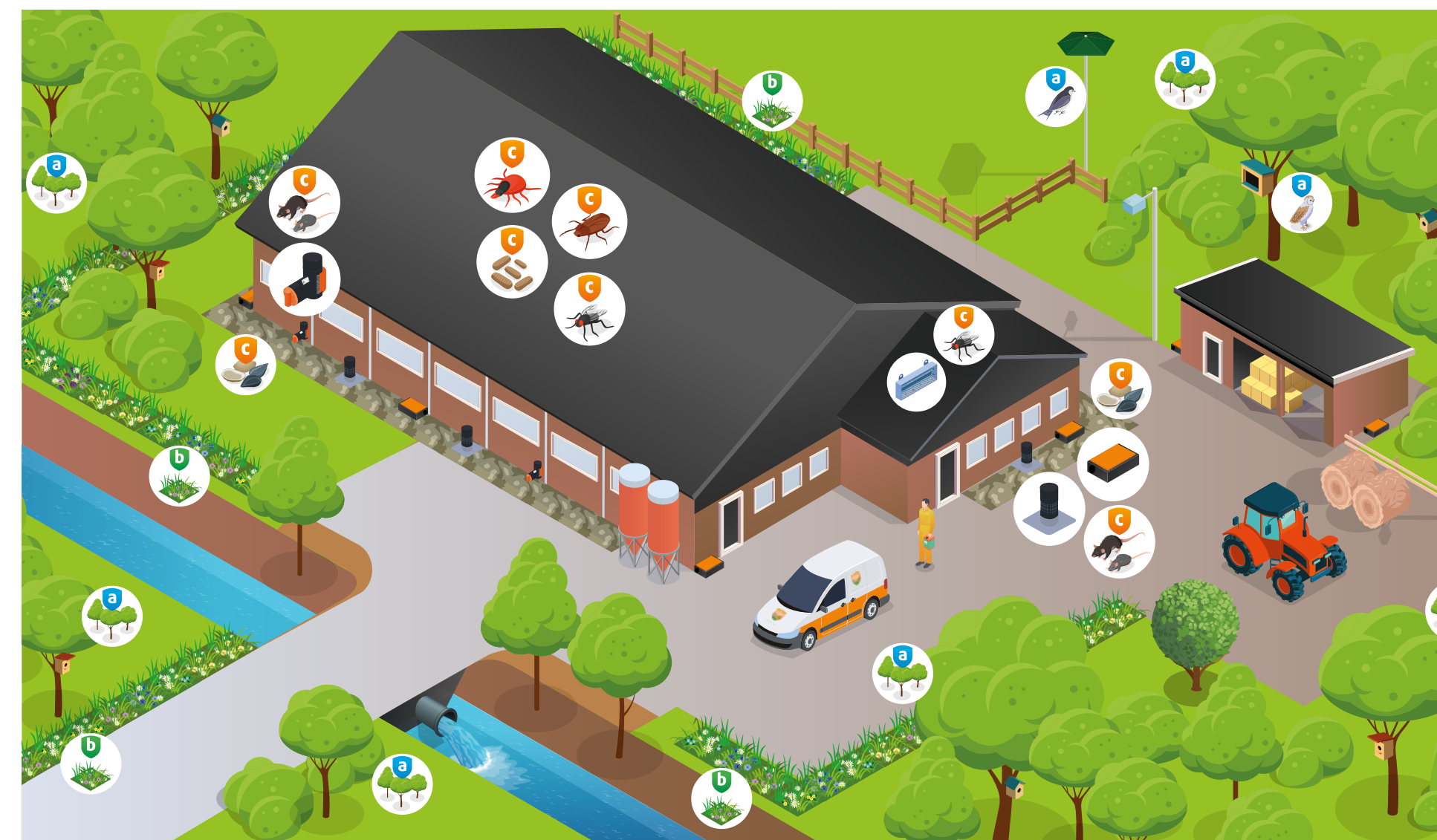
**EINDE AAN ELLENDE EN ONMACHT**  
BIG Challenge bestaat uit agrarisch ondernemers, adviseurs, leveranciers en andere betrokkenen. Ze zetten zich keihard in om een einde te maken aan de ellende en onmacht die de zieke kanker in onze maatschappij veroorzaakt. Dat doen ze door begin juni zo vaak mogelijk de Alpe d'Huzes te beklimmen; dat kan fietsend, wandelend of rennend. Dankzij vele giften van bedrijven en trouwe sponsors slagen de deelnemers erin dit mooie resultaat neer te zetten.

BIG Challenge is gestart in 2009 door Herman Houweling en is uitgegroeid tot één van de grootste fondsenwervers van Alpe d'Huzes. In totaal heeft de agro- en foodsector ruim elf miljoen euro opgehaald voor het onderzoek tegen kanker. Dit is voor honderd procent gedoneerd aan Alpe d'Huzes/

KWF Kankerbestrijding. Tijdens bijeenkomsten van BIG Challenge wordt Herman stevast herdacht en geroemd om wat hij in gang heeft gezet.

**OPGEVEN IS EEN OPTIE**  
“Opgeven is geen optie; dat is de slogan van Alpe d'Huzes. Een kankerpatiënt kan tenslotte ook niet opgeven. Voor nu geldt 'opgeven is een optie'; je kunt je nog aanmelden om mee te doen.” Ook burgers die de agri & foodsector een warm hart toedragen zijn van harte welkom.

Donderdag 1 juni 2023 is de Alpe d'Huzes. Wil jij de uitdaging aangaan en jouw steentje bijdragen in de strijd tegen kanker? Neem een kijkje op [www.bigchallenge.eu](http://www.bigchallenge.eu) of neem contact op voor meer informatie (Marc van de Locht 06 - 54 6588 14 of [info@bigchallenge.eu](mailto:info@bigchallenge.eu)).



PLUIMVEEPODCAST MET JOAN ROOIJAKKERS VAN AGRO PEST CONTROL

# “Plaagdierbeheersing is geen vakkenvullen”

**Plaagdierbeheersing is een hot item. Met de doorlopende vogelgriepdreiging is het extra belangrijk ongedierte zo ver mogelijk buiten de stal te houden. Daarbij veranderen op 1 januari 2023 ook nog eens de regels. Chemische middelen tegen ratten en muizen mogen alleen nog toegepast worden door gecertificeerde bedrijven en aanvullend geschoolde personen. De PluimveePodcast toog naar Hapert, om de visie van Joan Rooijackers van Agro Pest Control vast te leggen.**

Tekst: Gerben Hofman • Beeld: Agro Pest Control

Rooijackers heeft jarenlange ervaring als plaagdierbeheerser. Hij startte 28 jaar geleden 'old-school', met onder anderen conventionele chemische middelen. Maar in de loop der jaren kwam hij erachter dat dit een doodlopende weg was. Het ongedierte bleef komen en ieder jaar waren er meer middelen nodig. Middelen die onder vuur lagen in de publieke opinie. Niet vreemd, want niet alleen het ongedierte kreeg het middel binnen, maar ook de predatoren van het ongedierte. “We maakten teveel kapot met te weinig resultaat”, aldus Rooijackers.

**VAN BINNEN NAAR BUITEN**  
Bestrijden begon binnen, maar tijdens de varkenspest in de jaren negentig werden de werkzaamheden voor plaagdierbestrijders naar buiten verlegd. De buitenkist met bestrijdingsmiddel deed zijn intrede en het accent kwam meer en meer op weren van plaagdieren uit de stal te liggen. Ondertussen ontstond

bij Joan de drive om ratten muizen op agrarische bedrijven met zo min mogelijk chemische middelen onder controle te houden. In 2015 was bestrijding buiten met biociden vanuit de wet niet meer mogelijk. Agro Pest Control had toen het gebruik van chemische middelen al met negentig procent terug gedrongen. “Met hetzelfde resultaat”, vertelt Rooijackers.

**“We maakten teveel kapot met te weinig resultaat”**

**NIET ALLEEN KNAAGDIJEN**  
“Vliegen en andere insecten zijn nog een grotere bron van ziekteverspreiding dan knaagdieren”, vertelt Rooijackers. Lang was ook hierbij chemie het enige wapen. “Het resultaat werd echter steeds minder. Voor

ons reden om te zoeken naar biologische oplossingen. We kregen vanuit diverse hoeken te horen dat ons dit nooit zou lukken. Maar nu, 27 jaar later, doen we vliegenbestrijding volledig biologisch.” Deze resultaten motiveerden de medewerkers van Agro Pest Control om ook de knaagdierbeheersing volledig biologisch te doen. Met natuurlijke barrières en door gebruik te maken van natuurlijke vijanden, zoals torenvalken en uilen.

## INTERESSANT VAK

In de podcast vertelt Rooijackers hoe Agro Pest Control te werk gaat en wat het resultaat is. Hij is trots op zijn werk. Dat is in het verleden wel anders geweest. “Je hebt geen verhaal als je vertelt dat je gif hebt neergezet en er lagen tien dode ratten omheen. Nu hebben we een verhaal waar we trots op zijn. We zijn geen plaagdierbestrijders, maar technici flora en fauna. Nu vindt men ons verhaal interessanter. Dat was vroeger

wel anders. Ons doel is dat we plaagdieren uit de stal houden en dat we binnen niks meer hoeven te doen.”

Meer informatie over biologische ongediertebestrijding door Agro Pest Control is te vinden op [agropestcontrol.nl/biologische-ongediertebestrijding](http://agropestcontrol.nl/biologische-ongediertebestrijding)

**De PluimveePodcast met Joan Rooijackers van Agro Pest Control is te beluisteren via uw favoriete podcast app of via [Pluimveebedrijf.nl](http://Pluimveebedrijf.nl) of [Pluimveebedrijf.be](http://Pluimveebedrijf.be).**

**U vindt daar ook de eerdere podcasts die we hebben opgenomen. Bijvoorbeeld de podcast met Robert-Jan Molenaar van Royal GD waarin hij vertelt over zijn werkzaamheden in de sectiezaal.**

## COLOFON

De Pluimveekrant is een special interest uitgave die deel uitmaakt van het kennis- en communicatieplatform [www.pluimveebedrijf.nl/be](http://www.pluimveebedrijf.nl/be).

**Adverteren:**  
Eline Broekhuis-Kortjes  
(+31 6 - 20 97 90 24)  
[eline.broekhuis-kortjes@prosu.nl](mailto:eline.broekhuis-kortjes@prosu.nl)

Lisanne Andeweg  
(+31 6 - 51 43 07 80)  
[lisanne.andeweg@prosu.nl](mailto:lisanne.andeweg@prosu.nl)

Jan Geert Vedelaar  
(+31 6 - 51 26 87 55)  
[jangeert.vedelaar@prosu.nl](mailto:jangeert.vedelaar@prosu.nl)

**Opname:**  
4.100 exemplaren in Nederland en Vlaanderen.

**Frequentie:**  
Vijf keer per jaar

**Hoofddirecteur:**  
Gerben Hofman

**Redactie:**  
Gerben Hofman, Dick van Doorn en Pascale Bosboom met medewerking van Monique van Loon van BIG Challenge.

**Fotografie:**  
Martin de Vries, Dick van Doorn en bedrijven.

**Vormgeving:**  
MixCom digital & print creatives  
Ricardo Reezigt, Paulien Schutten en Nika Mooijweer (vormgever)  
Martijn Eilander (art-director)

**Drukwerk:**  
Mediahuis Noord

**Thema van de volgende editie:**  
Stalkimaat

**Pluimveebedrijf**

**PROSU**

Prosu Media Producties  
Postbus 283, 8250 AG Dronten  
T +31 320 286939  
[pluimveebedrijf@prosu.nl](mailto:pluimveebedrijf@prosu.nl)  
[www.prosumediaproducties.nl](http://www.prosumediaproducties.nl)

# Let's KIP in touch!



## **Laten we eerlijk zijn. Er zijn weleens betere tijden geweest.**

Nu de maatregelen tegen vogelgriep nog steeds gelden, zit stalbezoek er niet in. Logisch, maar onze mijtenspecialist Miranda Smits mist u wel! Gelukkig zijn er andere manieren om in contact te blijven. Wist u dat Miranda graag komt spreken bij uw studieclub of via een videogesprek meekijkt in de stal?

## **Samen zetten we mijtenbeheersing op de agenda in 2023!**

Bel of app Miranda via +31 (0)6 - 83 07 80 57.  
Mailen kan ook: [miranda.smits@merck.com](mailto:miranda.smits@merck.com).



**MSD**  
Animal Health